

Schooljaar 2022-2023

JAARVERSLAG

Pedagogische begeleidingsdienst OVSG

Inhoud

1	Inleiding.....	1
2	Uitvoering van de inhoudelijke doelen van het begeleidingsplan.....	2
2.1	Begeleiding 2022-2023 in een oogopslag.....	2
2.1.1	Bereik.....	2
2.1.2	Tijdsinvestering pedagogische begeleidingsdienst in vogelvlucht.....	5
2.1.3	Extern overleg.....	6
2.2	Realisatie van de kerntaken.....	6
2.2.1	In gesprek over de registratiedata.....	6
2.2.2	Focus op rechtstreeks contact met onze leden.....	7
2.2.3	Kerntaak 1: Versterken van de beroepsbekwaamheid van personeelsleden.....	8
2.2.4	Kerntaak 2: Versterken van de onderwijsinstellingen, CLB's en leersteuncentra als professionele lerende organisatie.....	16
2.2.5	Kerntaak 3: Ondersteunen van de onderwijsinstellingen bij de realisatie van hun (ped)agogisch of artistiek-pedagogisch project.....	19
2.2.6	Beleidsimpuls 1: Brede basiszorg en verhoogde zorg.....	25
2.2.7	Beleidsimpuls 2: Effectieve didactiek.....	30
2.2.8	Beleidsimpuls 3: Datageletterdheid.....	32
2.2.9	Beleidsimpuls 4 Samenwerking met LeerPunt.....	36
3	Organisatieontwikkeling.....	38
3.1	Kwaliteitsontwikkeling.....	38
3.1.1	Investeren in een kwaliteitsvolle begeleidingspraktijk.....	38
3.1.2	Strategische planning en opvolging – IKZ-klok.....	39
3.1.3	Effectiviteit (tevredenheid, effect).....	40
3.1.4	Wetenschappelijke onderbouwing van de begeleidingspraktijk.....	42
3.2	Expertise-ontwikkeling en interne professionalisering.....	43
3.2.1	Begeleiden van scholen met grote noden – aanpak 2023-2024.....	43
3.2.2	Werkgroep duurzaam begeleiden.....	43
3.2.3	Gemeenschappelijke bijeenkomsten PBD.....	44
3.2.4	Professionalisering van startende begeleiders – Startwijs.....	44
3.2.5	Professionalisering via interne lerende netwerken – Groeiwijs.....	45
3.2.6	Expertgroepen PBD.....	45
3.3	Doelgerichte samenwerking en netwerking.....	45
3.3.1	Samenwerking met de grootstedelijke pedagogische ondersteuningsdiensten.....	45
3.3.2	Netoverstijgende samenwerking met de andere PBD's en POC's.....	46

3.3.3	Formeel overleg inspectie – begeleiding	47
3.3.4	Samenwerking Referentiekader kwaliteitsvolle Leersteun	47
3.3.5	Overleg toetsen.....	48
3.3.6	Samenwerking en vertegenwoordiging voor het deeltijds kunstonderwijs.....	48
3.3.7	Samenwerking met wetenschappers, hogescholen, universiteiten en andere partners.....	49
4	Conclusies, terugblik en vooruitblik	50
4.1	Maximaal rechtstreeks contact en aanwezig op de werkvloer	50
4.2	Onderwijskwaliteit realiseren tot op de werkvloer	50
4.3	Datagedreven begeleiden.....	51
4.4	Wetenschappelijk onderbouwen van de begeleidingspraktijk.....	51
4.5	Borgen en bijsturen.....	52
4.6	Samenwerken en extern overleg.....	52
4.7	Begeleidingstijd optimaal benutten.....	52
4.8	Middelen	53
4.9	Tot slot	53

1 Inleiding

Dit verslag beschrijft de werking van de pedagogische begeleidingsdienst (PBD) en de Permanente Ondersteuningscel (POC) van OVSG voor het schooljaar 2022-2023.

Het vernieuwde decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs herformuleert de kerntaken van de begeleidingsdienst en schetst tegelijkertijd de contouren waarbinnen de pedagogische begeleidingsdienst haar opdrachten uitvoert. Het bijgestuurde [begeleidingsplan 2022-2025](#), dat daarvan het resultaat is, vormt het referentiekader voor dit verslag.

Zoals decretaal bepaald legt de pedagogische begeleidingsdienst jaarlijks een verslag neer bij de Vlaamse Regering over de realisatie van het begeleidingsplan. Dit verslag is conform de afspraken die in samenspraak met de overheid werden vastgelegd en concretiseert onze werking volgens de aangereikte richtlijnen.

Deel 1 belicht het bereik van de pedagogische begeleidingsdienst tijdens het schooljaar 2022-2023 en de realisatie van de geplande doelstellingen, gestaafd door onze interne registratiedata.

We geven in één (eerste) oogopslag het globale overzicht van contacten en interventies van de pedagogische begeleiding in termen van bereik, doelgroep en tijdsinvestering

Vervolgens zoomen we in op de aanpak en realisatie van elk van de kerntaken. Daarvoor baseren we ons op de kwalitatieve duiding die de pedagogisch begeleiders gaven omtrent de realisatie van de operationele doelen. We illustreren dit telkens met concrete voorbeelden uit de begeleidingspraktijk en relevante getuigenissen uit zowel onze eigen begeleidingsdienst als het onderwijsveld.

Deel 2 focust op de interne werking en kwaliteitsontwikkeling. We leggen ons toe op de interne organisatieontwikkeling van de pedagogische begeleidingsdienst en op de inbedding in de OVSG-brede werking. Daarenboven verduidelijken we onze aanpak op het gebied van kwaliteitszorg, interne professionalisering en de samenwerking met (externe) partners.

Zoals decretaal bepaald, werkt de pedagogische begeleidingsdienst samen met tal van onderwijsactoren. We verwijzen hier naar de verslagen van de netoverstijgende samenwerking, het overleg met de onderwijsinspectie en begeleidingsdiensten en de samenwerking met andere partners.

Verder toetsen we de bestede middelen af aan de prognoses van het begeleidingsplan 2022-2025.

Tot slot leest u in **deel 3** welke conclusies we trekken uit het voorbije werkingsjaar. We maken de vergelijking met het begeleidingsplan, staan stil bij onze realisaties en onderzoeken eventuele verschillpunten. We geven hier ook aan wat we kunnen borgen en waar er nog groeikansen liggen.

2 Uitvoering van de inhoudelijke doelen van het begeleidingsplan

2.1 Begeleiding 2022-2023 in een oogopslag

In wat volgt focussen we op de mate waarin we onze (geaffilieerde) leden van de verschillende onderwijsniveaus tijdens het schooljaar 2022-2023 bereikten en wat dit betekende op het vlak van tijdsinvestering. Daarvoor baseerden we ons in de eerste plaats op de verzamelde registratiedata, zoals beschreven in het [begeleidingsplan 2022-2025](#).

2.1.1 Bereik

De PBD streeft naar een maximaal bereik. Alle scholen, centra en academies worden gecontacteerd door de verantwoordelijke ankerfiguur¹ van de regio of scholengemeenschap, die het aanbod van de pedagogische begeleidingsdienst toelicht.

Scholen beslissen autonoom of en in welke mate ze op dit aanbod ingaan. Niettemin werken we ook aanklampend in specifieke situaties. Denk daarbij bijvoorbeeld aan begeleidingstrajecten na een negatieve doorlichting en instellingen met grote noden. Hiernaast bereiken we onze scholen, centra en academies via ontmoetingsdagen, netwerken, vormingsdagen en begeleidingstrajecten maar ook via e-mail, digitaal overleg en telefonisch contact. Ondertussen zijn we volledig vertrouwd met digitale contactmomenten en webinars zodat we flexibel en efficiënt reageren op begeleidingsvragen.

Voor de scholen die behoren tot de Stad Gent en de Stad Antwerpen is er ook overkoepelende begeleiding in samenwerking met hun respectievelijke stedelijke pedagogische ondersteuningsdiensten. Hierbij zijn onder andere ook afspraken gemaakt over de scholen die de stedelijke ondersteuningsdienst zelf begeleidt en waar onze PBD aanvullend werkt of een andere rol opneemt.

Voor de scholen gelegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd er structureel overleg georganiseerd tussen de begeleiders van de PBD en de ondersteuners van het Ondersteuningscentrum Brussel. Begeleidingsinhouden werden afgestemd op elkaar in functie van effectieve begeleiding in de scholen.

De PBD van OVSG heeft 771 scholen, centra of academies van het stedelijk en gemeentelijk onderwijs begeleid in het schooljaar 2022-2023. Daarnaast gaf ze nog ondersteuning aan 107 andere instellingen (bv. ondersteuningsnetwerken, besturen, geaffilieerde leden, ...). Dit komt in totaal neer op een stijging van 3% in vergelijking met vorig schooljaar.

Per onderwijsniveau geeft dit volgend beeld:

---

¹ De rol van de ankerfiguur: zie Begeleidingsplan 2022-25 onder 3.2 Beschrijving van de begeleidingspraktijk

Onderwijsniveau	Aantal leden bereikt	Aantal geaffilieerde leden bereikt	Aandeel bereikte leden
BAO	568	19	100,00%
SO	52	0	100,00%
DKO	142	4	98,61%
CLB	3	0	100,00%
VO	6	1	100,00%
Totaal	771	24	99,74%

Andere instellingen	Bereik
Bestuur	73
Ondersteuningsnetwerk	10

Tabel 1: bereik per onderwijsniveau en andere instellingen

We bereikten via onze begeleidingsdienst zo goed als al onze scholen, centra en academies. Het bereik varieert per niveau. In deze cijfers werd het aantal scholen dat we via onze nascholingsdienst bereiken, niet meegerekend. Hetzelfde geldt voor de 6 basisscholen uit de faciliteitengemeenten in de Vlaamse Rand; deze scholen kunnen een beroep doen op de diensten van OVSG. Dat was niet het geval tijdens het schooljaar 2022-2023. Al onze centra voor leerlingenbegeleiding, secundaire scholen, centra voor volwassenenonderwijs, basisscholen en ondersteuningsnetwerken werden ondersteund vanuit onze begeleiding. Bovendien bereikten we quasi al onze instellingen voor deeltijds kunstonderwijs.

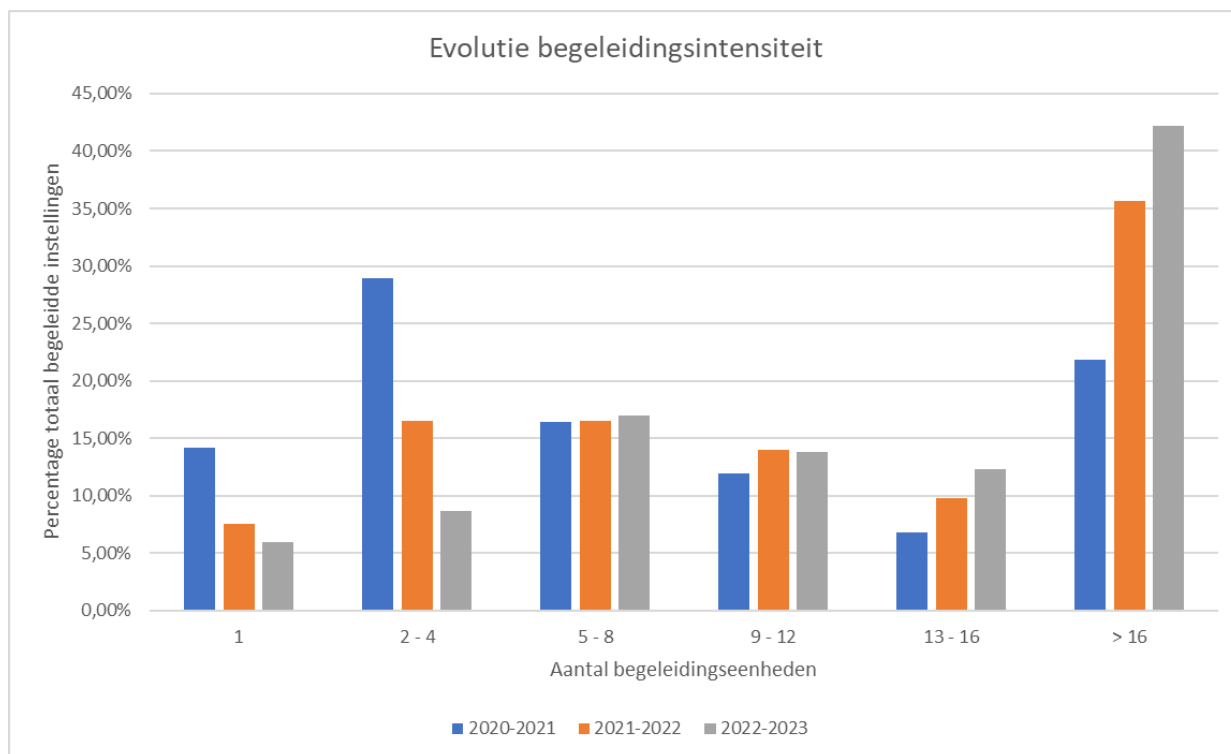
Een groot aandeel van de ondersteuning van het volwassenenonderwijs gebeurt netoverstijgend zoals beschreven in de samenwerkingsovereenkomst (in bijlage: begeleidingsplan). Daarnaast bereikten we zelf 100% van de directies via de OVSG-eigen netwerken.

Een school(team), academie of centrum heeft vaak meerdere contacten met verschillende begeleiders gedurende een schooljaar. Soms zijn er begeleidingen door twee begeleiders op eenzelfde moment, elk vanuit hun eigen expertise. Om de inzet van onze begeleiders en de intensiteit van onze begeleidingen in kaart te brengen, geven we in tabel 2 het aantal begeleidingseenheden weer². We stellen vast dat we **22% meer intensieve begeleidingen** (meer dan 16 begeleidingseenheden) uitvoerden. De frequentie van begeleidingsinterventies binnen een school/centrum/academie nam met andere woorden toe. Zoals blijkt uit figuur 1 is dit een trend die zich al minstens voor het derde schooljaar op rij voortzet.

² Het totaal in tabel 1 wijkt licht af van het totaal in tabel 2 door een kleine foutgevoeligheid in de registratie van het bereik. Tabel 1 geeft het reële bereik weer.

Aantal begeleidingseenheden	Aantal instellingen	Aandeel	Gemiddelde duur contact (u)
1	52	6,00%	3,66
2-4	75	8,65%	3,93
5-8	147	16,96%	4,22
9-12	120	13,84%	4,26
13-16	107	12,34%	4,25
>16	366	42,21%	4,28
Totaal	867	100,00%	4,20

Tabel 2: begeleidingsintensiteit pedagogische begeleidingsdienst

Figuur 1: evolutie begeleidingsintensiteit

2.1.2 Tijdsinvestering pedagogische begeleidingsdienst in vogelvlucht

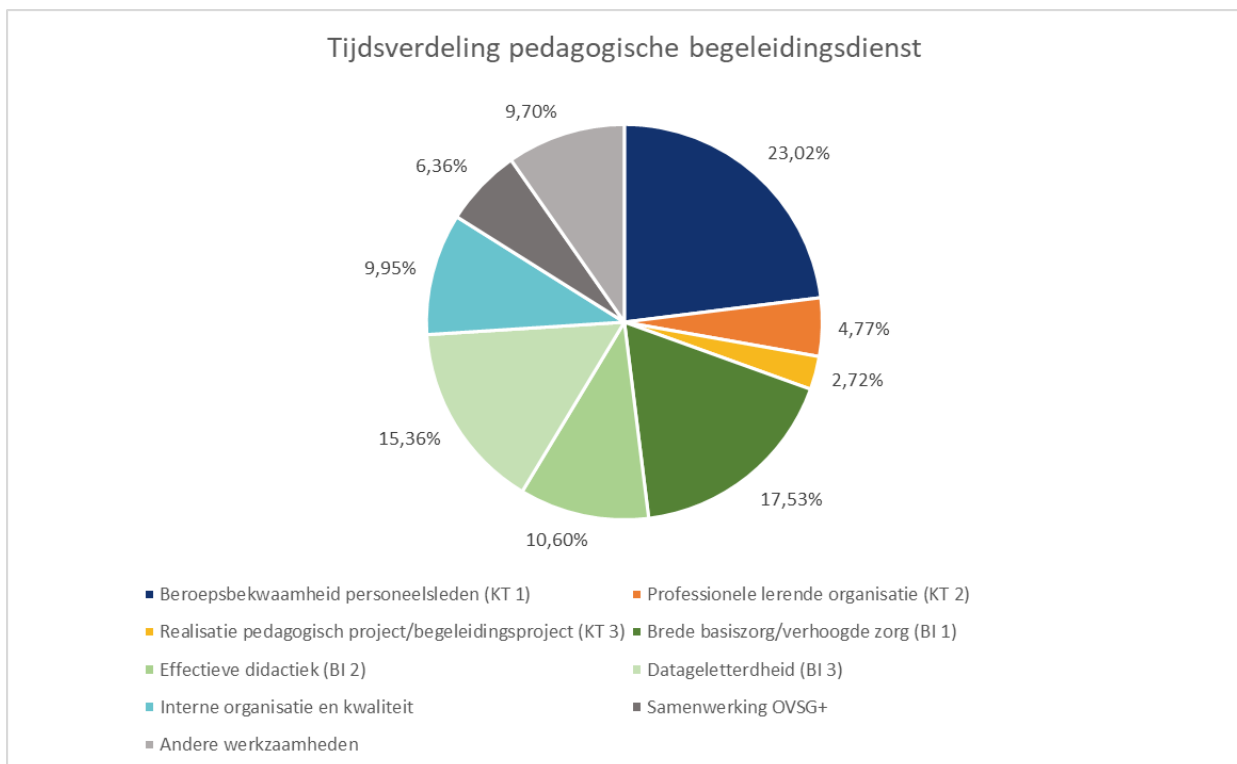
De pedagogische begeleidingsdienst concretiseert haar werking aan de hand van de operationele doelstellingen die in het begeleidingsplan 2022-2025 werden vastgelegd volgens de kerntaken, zoals bepaald in het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs:

- 1 versterken van de beroepsbekwaamheid van de personeelsleden;
- 2 versterken van de onderwijsinstellingen, CLB's en leersteuncentra als professionele lerende organisatie;
- 3 ondersteunen van de onderwijsinstellingen bij de realisatie van hun (ped)agogisch of artistiek-pedagogisch project.

Met het oog op een transparante en doelgerichte inzet van de middelen die verdeeld worden onder de noemer van beleidsimpulsen besteden we wat de vierde kerntaak betreft expliciet aandacht aan:

- 4 brede basiszorg en verhoogde zorg;
- 5 effectieve didactiek;
- 6 datageletterdheid;
- 7 samenwerking met Leerpunt.

Daarnaast vestigen we vanuit de doelstelling om de kwaliteit van de geboden begeleiding op een systematische wijze te onderzoeken en bewaken (i.e. interne organisatie en kwaliteit), de aandacht op interne kwaliteitszorg (zie ook Deel 2).

Figuur 2: totale tijdsinvestering pedagogische begeleidingsdienst

We stellen vast dat de medewerkers van de pedagogische begeleidingsdienst ruim 80% van hun werktijd spendeerden aan acties die rechtstreeks verband hielden met het begeleidingsplan. Meer bepaald focusten we sterk op de operationele doelstelling met betrekking tot de beroepsbekwaamheid van personeelsleden (23%), brede basiszorg en verhoogde zorg (18%), datageletterdheid (15%) en effectieve didactiek (11%). De investeringstijd die geen betrekking had op het begeleidingsplan ging enerzijds naar andere werkzaamheden (10%) als externe samenwerkingen (bv. met andere onderwijsverstrekkers), vertegenwoordiging op externe fora (bv. de Vlaamse Onderwijsraad) en interne werkzaamheden (bv. het voeren van functioneringsgesprekken). Anderzijds

merken we dat 6% van de werktijd geïnvesteerd werd in begeleidingen die plaatsvonden in het kader van initiatieven in nauwe samenwerking met de navormingsdienst, OVSG+, zoals thematrajecten (zie verder).

2.1.3 Extern overleg

De PBD werd vaak als partner door de overheid gevraagd om te participeren aan extern overleg. In het schooljaar 2022-2023 werden meer dan 233 werkdagen geïnvesteerd in overleg met externe partners.

Ongeveer 16% van dit extern overleg werd besteed aan de samenwerking met de andere pedagogische begeleidingsdiensten. Op de agenda kwamen onder meer de definiëring en aanpak van scholen met grote noden, effectmeting en inzetten van het EDBI-instrument en het vormgeven van de samenwerking met Leerpunt.

25 werkdagen werden gespendeerd aan afstemming met de inspectie, terwijl meer dan 12 werkdagen van de PBD met externen ging naar overleg met het Departement Onderwijs en Vorming. Dit overleg kadert niet altijd in de decretales opdrachten van de PBD of in de operationele doelstellingen die door de PBD in haar begeleidingsplan naar voren geschoven worden.

Daarenboven stellen we vast dat ruim 22 werkdagen geïnvesteerd werden in de voorbereiding en het overleg naar aanleiding van de invoering van de Vlaamse toetsen (stuurgroep, denktanks, ...).

Aangezien de deelname aan ontwikkelcommissies, resonantiegroepen, overleg met de inspectie, ... een zware investeringstijd vroeg, in het bijzonder van de kleine teams, gaven we in het jaarverslag dat betrekking had op het schooljaar 2021-2022 aan dat we prioriteit zouden geven aan die overlegfora die de uitvoering van het begeleidingsplan mee helpen realiseren. Deze nadrukkelijke keuze leidde uiteindelijk tot een afname van 121 werkdagen investeringstijd in extern overleg. Dat vormt mee een verklaring voor de sterkere focus (+10%) op het begeleidingsplan in de totale investeringstijd van de PBD.

2.2 Realisatie van de kerntaken

2.2.1 In gesprek over de registratiedata

Het [begeleidingsplan 2022-2025](#) besteedt expliciet aandacht aan de wijze waarop de pedagogische begeleidingsdienst op systematisch aan kwaliteitszorg werkt en de rol die het interne registratiesysteem daarin speelt. Om deze registratiedata te voorzien van context en duiding, ging de Stafdienst voor Kwaliteit en Innovatie (SKI) in gesprek met de teams van de verschillende onderwijsniveaus. Door middel van kwalitatieve duiding trachtten we om een diepgaander begrip over de kwantitatieve gegevens te verwerven en de eigenheid van de onderwijsniveaus tastbaar te maken aan de hand van praktijkvoorbeelden en -casussen.

De beschrijving van de pedagogische begeleidingsactiviteiten, die u hieronder vindt, is het resultaat van deze oefening. Gezien het onmogelijk is om de brede waaier aan activiteiten die de pedagogische begeleidingsdienst opneemt tot in detailniveau te bespreken, vormt dit overzicht slechts een greep uit de tijdsinvestering van de begeleidingsdiensten van de verschillende onderwijsniveaus. We hebben ons in de eerste plaats laten leiden door wat de pedagogisch begeleiders zelf als belangrijk beschouwden.

Toch staan we ook stil bij wat deze cijfers ons leren over onze eigen werking. Zo schuift datzelfde begeleidingsplan per operationele doelstelling (zie bijlage 3) een inschatting naar voren van het aantal scholen, centra en academies dat we met die betreffende doelstelling beogen te bereiken. In deel 3

gaan we dan ook na in hoeverre dit vooropgestelde bereik in overeenstemming is met het reële bereik en pogen we eventuele discrepanties daartussen duiding te geven.

Verder zetten we ook graag onze thematrajecten in de verf. Thematrajecten worden zowel niveauspecifiek als niveau-overstijgend georganiseerd. Ze spelen in op actuele onderwijsthema's en zijn het resultaat van een intensieve samenwerking tussen de pedagogische begeleiding en OVSG+. Elk thematraject bestaat dan ook uit een samenspel van vorming, collectieve leermomenten en school- of academiespecifieke begeleidingen. We belichten hierna weliswaar enkel de rol die de pedagogische begeleiding opnam in dergelijke trajecten.

2.2.2 Focus op rechtstreeks contact met onze leden

De tijdsinvestering in het begeleidingsplan kan grosso modo ingedeeld worden in twee hoofdcategorieën: 'ontwikkelwerk' en 'uitvoering'.

Onder ontwikkelwerk verstaan we alle inhoudelijke ontwikkelingen die plaatsvinden met het oog op het uitrollen van onderbouwde, kwaliteitsvolle (didactische) materialen, die op de werkvloer ingezet kunnen worden. Daarbij hoort ook de noodzakelijke interne afstemming en professionalisering met het oog op het creëren van draagvlak en gelijkgerichtheid. Naast de inhoudelijke ontwikkeling van materialen heeft de pedagogische begeleiding oog voor de uitvoering van het begeleidingsplan, in maximaal rechtstreeks contact op de werkvloer, zoals beschreven in het [begeleidingsplan 2022-2025](#).

We stellen vast dat, over de onderwijsniveaus heen, 70% van de werktijd van pedagogisch begeleiders werd besteed aan rechtstreeks contact met onze leden. Indien we de leidinggevenden van de verschillende onderwijsniveaus – die deze verhouding rechtstreeks beïnvloeden door onder meer de noodzakelijke aansturing van de diensten – buiten beschouwing laten, stijgt dit percentage naar 71%. Als we daarenboven de tijdsinvestering van de Stafdienst voor Kwaliteit en Innovatie (SKI) – die voornamelijk door ontwikkelwerk de pedagogische begeleidingsdienst ondersteunt – niet in rekening brengen, stijgt het rechtstreeks contact zelfs naar 77%.

“Op twee na werden alle academies bereikt. We kwamen bovendien ook echt tot op de klasvloer. De pedagogische begeleiding van het deeltijds kunstonderwijs maakt op dat vlak een inhaalbeweging.”
(pedagogisch begeleider DKO)

2.2.3 Kerntaak 1: Versterken van de beroepsbekwaamheid van personeelsleden

De eerste kerntaak legt de nadruk op het versterken van de beroepsbekwaamheid van personeelsleden van de instellingen (inclusief de schoolbesturen) in rechtstreeks contact, met aandacht voor het versterken van hun pedagogisch en didactisch handelen en met het oog op de ontwikkeling van alle lerenden.

	BAO			SO			DKO		POC/CLB		VO	
	Doel	Bereik		Doel	Bereik		Doel	Bereik	Doel	Bereik	Doel	Bereik
		School	SG		School	SG						
BAO 1.1 ³	150	115	4									
BUO 1.1	30	25	1		9	1						
CLB 1.1									3	3		
DKO 1.1												
DKO 1.2												
DKO 1.3												
NO 1.1	500	392	39	40	33	2	110	134	3	3	0	5
NO 1.2	400	191	22	30	32	1			3	3	0	7
NO 1.3	400	196	16	25	6	1						
NO 1.4	150	121	9	0	7	1						
POC 1.1									3	3		
POC 1.2									3	3		
SO 1.1	0	12	1	15	21	3						
VO 1.1											7	3
VO 1.2											7	2
VO 1.3											7	0

Tabel 3: vooropgesteld versus werkelijk bereik kerntaak 1

³ In bijlage 3 vindt u een volledig overzicht van de operationele doelstellingen en bijhorende codes uit het begeleidingsplan 2022-2025.

	BAO (32,9 VTE) ⁴	DKO (7,7 VTE)	POC/CLB (4,6 VTE)	SO (6 VTE)	VWO (0,8 VTE)
Overige	4,78%	13,07%	21,93%	14,07%	11,13%
Uitvoering	95,22%	86,93%	78,07%	85,93%	88,87%

Tabel 4: relatieve tijdsverdeling PBD kerntaak 1

Niveau-overstijgende inzet

We stellen vast dat de volledige pedagogische begeleidingsdienst binnen de eerste kerntaak sterk inzet op klantgericht maatwerk (NO 1.1). Over de onderwijsniveaus heen werden er 1385 werkdagen geïnvesteerd in het op maat en contextspecifiek ondersteunen en begeleiden van onze scholen, centra en academies. Op die manier ondersteunen we actief de onderwijsvrijheid van onze scholen en schoolbesturen. Een blik op Tabel 3 verraadt bovendien dat we, ondanks het feit dat het vooropgestelde bereik beoogd werd over drie schooljaren heen, in de verschillende onderwijsniveaus (zo goed als) het vooropgestelde bereik behaalden, of zelfs meer leden bereikten dan we hadden vooropgesteld. Dit getuigt van het belang dat de volledige PBD hecht aan de vraaggestuurde werking. Dat blijkt ook uit de hoge percentages rechtstreeks contact (i.e. uitvoering) in Tabel 4.

“Onze begeleidingen zijn vaak vraaggestuurd en het stelt ons gerust dat wij in ons werk sterk aansluiten bij de specifieke ondersteuningsvraag van de school. Tot op de klasvloer komen: dat is waar onze job over gaat!”
(pedagogisch begeleider basisonderwijs)

Concreet gaat het wat klantgericht maatwerk betreft onder meer over de intakegesprekken met directies, opvolgingsgesprekken met leerkrachten, synthesgesprekken, opstellen, het afstemmen van materiaal op de specifieke context van de school, centrum, academie, ... Het spreekt voor zich dat de bovengenoemde activiteiten louter indicatief zijn en bovendien, omwille van het feit dat vraaggestuurde acties tevens onder een andere inhoudelijke operationele doelstelling geregistreerd werden, een onderschatting van de werkelijke investeringstijd.

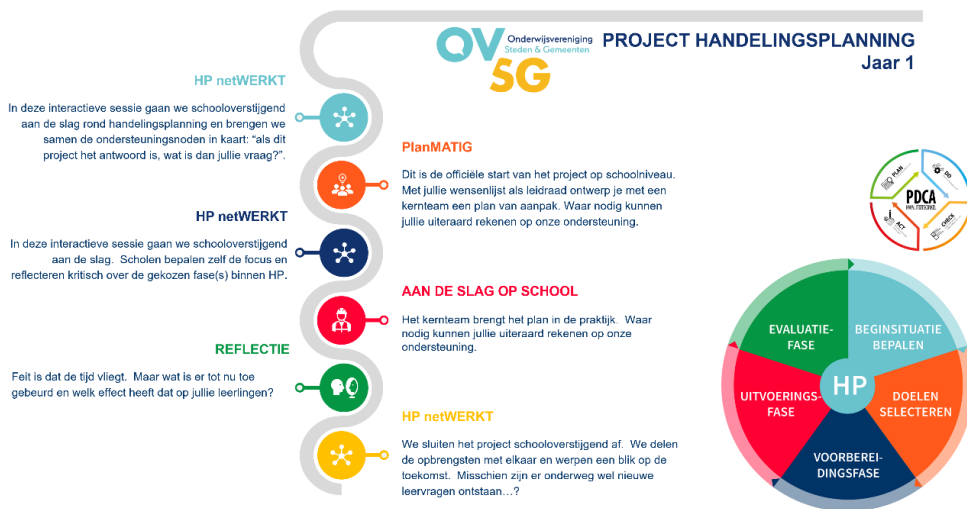
Daarenboven vormen de begeleidingen die plaatsvinden na een negatieve doorlichting een sprekend voorbeeld van de ondersteuning op maat die de pedagogische begeleiding de scholen, centra en academies biedt. Een collega getuigt:

⁴ Het aantal voltijds equivalenten evolueert doorheen het schooljaar. In deze en volgende tabellen werden de aantallen opgenomen zoals ze waren op 1 januari 2023.

“Meestal verwachten scholen zich niet aan een negatief advies ... Als adviseur neem ik bij een begeleiding na ongunstig advies een meer sturende rol op, in vergelijking met een reguliere begeleiding. Toch blijft de regiefunctie bij de school, dus in eerste instantie bij de directeurs, liggen. De sturende rol wordt voornamelijk opgenomen bij het opmaken van het begeleidingsplan. Zo loopt er op dit moment een traject na doorlichting in school X. Het traject startte met een toelichting en bespreking van het doorlichtingsverslag samen met het schoolteam en directie. Tijdens deze eerste fase is het belangrijk om tijd en ruimte te voorzien om gevoelens van teleurstelling te bespreken, zodat er na de blik vooruit gericht kan worden. Nadien stelde ik samen met het beleidsteam een begeleidingsplan op en lichtte dit aan het volledige team toe op een personeelsvergadering, om zo in co-creatie het plan verder te verfijnen ... In de tweede fase gingen we vervolgens meer operationeel aan het werk. Samen met een collega-adviseur probeerden we met het schoolteam de vertaalslag te maken van verworven inzichten naar de concrete klaswerking. We vinden het ook belangrijk om in die fase systematisch aanwezig te zijn bij de werkgroepvergaderingen. Geleidelijk aan bouwden we onze aanwezigheid af om de teamleden te versterken in hun competentiegevoel. Als adviseur is het belangrijk om het helikopteroverzicht te behouden in een dergelijk traject en bovendien is het nodig om directeurs te ondersteunen om zelf die rol op te nemen , ... Met het schoolteam ging ik dan weer tot op de klasvloer, voor het optimaliseren van de lesactiviteiten. Daarbij hoort bijvoorbeeld ook coaching van de voorzitters van de werkgroepen (PLG's), om deze op een functionele en efficiënte manier te kunnen vormgeven en leiden. In dit geval kwamen we tot het besluit dat deze rol niet was weggelegd voor de betrokken voorzitter en bekeken we samen met het beleidsteam hoe we die rol konden hertekenen. Dit zijn onvoorziene zaken die op het pad komen, maar waar je zowel als adviseur en als school gaandeweg moet op inspelen. Daarnaast maakte de betreffende school ook gebruik van de algemene ondersteuning die wij bieden, zoals netwerken. Het implementatieproces van het nieuwe leerplan kwam er zo bijvoorbeeld tussen fietsen, maar dat creëert kansen om het veranderingsproces in een nieuw jasje te stoppen. Een begeleiding na doorlichting betekent ook keuzes maken. Waar nemen jullie als school nu al aan deel en wat laat je beter nu voorbijgaan? Welke leerkrachten kan je hier het beste voor selecteren? Een oefening in het stellen van prioriteiten, wat ook nodig was in deze school. Samen met de school en mijn collega-adviseur gaan we nog een jaar op weg in dit traject. En ook achteraf laten we de school niet los. We blijven steeds nabij, alleen iets minder nauw.”
(pedagogisch adviseur basisonderwijs)

Daarnaast schonken de pedagogische begeleidingsdiensten van het basis- en secundair onderwijs met 115 werkdagen ruimschoots aandacht aan de ondersteuning van beleid- en zorgteams om SES-middelen geïnformeerd, geïntegreerd, effectief en doelgericht in te zetten, voor het versterken van de leerlingenbegeleiding van niet-Nederlandstaligen en kinderen in armoede (NO 1.4). Bovendien zetten de teams basis- en secundair onderwijs, met ruim 80 werkdagen, sterk in op het project handelingsplanning om zo optimale ontwikkelingskansen voor alle lerenden te waarborgen (BUO 1.1). Door middel van een intakegesprek werd samen met de scholen de focus bepaald voor het traject waarin expertisedeling en kritisch reflecteren voorop stonden. Daarnaast werden er ook

terugkomenten georganiseerd waar de deelnemende scholen ervaringen deelden en via intervisie het handelingsplanmatig werken op schoolniveau konden versterken.

Figuur 3: overzicht activiteiten project Handlingsplanning

Naast het klantgericht maatwerk merken we ook dat er veel aandacht besteed werd aan het versterken van leraren om te reflecteren en goede praktijken uit te wisselen over gedeelde uitdagingen (NO 1.2). Concreet gaat het om activiteiten als ontmoetingsdagen en lerende netwerken. Daarbij dient echter opgemerkt te worden dat de investeringstijd in dergelijke activiteiten een onderschatting is. Omdat het uitwisselen van goede praktijken en reflectie over gedeelde uitdagingen de uitgangspunten vormen voor onder meer ontmoetingsdagen en lerende netwerken, kozen veel collega's ervoor om deze werkvorm niet als dusdanig te registreren, maar onder een inhoudelijke operationele doelstelling op te nemen. In de verdere concretisering van de operationele doelen besteden we daar dan ook expliciet aandacht aan. Wat de lerende netwerken betreft kunnen we in algemene zin vaststellen dat er binnen het aanbod van de pedagogische begeleidingsdienst vorig schooljaar 390 lerende netwerken met in totaal 9042 deelnemers, georganiseerd werden.

Verder ging er niveau-overstijgend speciale aandacht naar het versterken van leraren en teamleden bij het werken aan een geïntegreerd data- en informatiebeleid om de klas- en school- of academiewerking te optimaliseren (NO 1.3). Zo investeerden de verschillende pedagogische begeleidingsdiensten 79 werkdagen in begeleidingen waarbij datagebruik centraal staat. Het gaat daarbij onder meer om ondersteuning bij het gebruik van schoolspecifieke data zoals het schoolportret, datawijzer, uitgevoerde enquêtes, ... (zie ook thematraject datageletterdheid onder beleidsimpuls 3).

“Voor NO 1.2 en 1.3 bereikten we tot nog toe de helft van de vooropgestelde scholen. In netwerken wordt heel wat uitgewisseld maar niet altijd onder de noemer van dit doel. Werken met data schrikt scholen bovendien nog vaak af.”
(coördinator basisonderwijs)

Secundair onderwijs en volwassenenonderwijs organiseren samen seminarie voor directies

Het team secundair onderwijs investeerde samen met de pedagogische begeleiding van het volwassenenonderwijs dan weer meer dan 80 werkdagen in het versterken van de competenties van teamleden die een specifieke rol opnemen in functie van gedeeld onderwijskundig leiderschap (SO 1.1 en VO 2.1). In de feiten deden zij dit onder meer aan de hand van het tweedaagse seminarie voor directies, waarbij er samen met onderzoekers van UCLouvain en 27 directeurs en beleidsmedewerkers ingezet werd op het verankeren van verandering. Daarbij lag de focus op alle elementen die van invloed zijn op duurzame veranderingsprocessen en de werkbaarheid ervan. Bovendien werkten de pedagogisch begeleiders tijdens dit seminarie samen met de beleidsteams om de transfer te maken naar de eigen school-/centrumpraktijk.

Basisonderwijs

We merken dat de pedagogische begeleidingsdienst van het basisonderwijs ruim 86 werkdagen haar schouders zette onder het versterken van het onderwijskundig (talen)beleid met betrekking tot de realisatie van taaltrajecten⁵ in de 3^e kleuterklas en 1ste leerjaar. Daarbij focusten zij ook op de concretisering van de visie op meertaligheid, met extra aandacht voor de grootstedelijke context (BAO 1.1). In dit verband werden leraren van de derde kleuterklas samengebracht om expertise over taaltrajecten te delen, in gesprek te gaan over eigen casussen en ervaringen te bespreken. Op die manier werd er tevens logisch gevolg gegeven aan de intensieve netwerken die tijdens het schooljaar 2021-2022 georganiseerd werden.

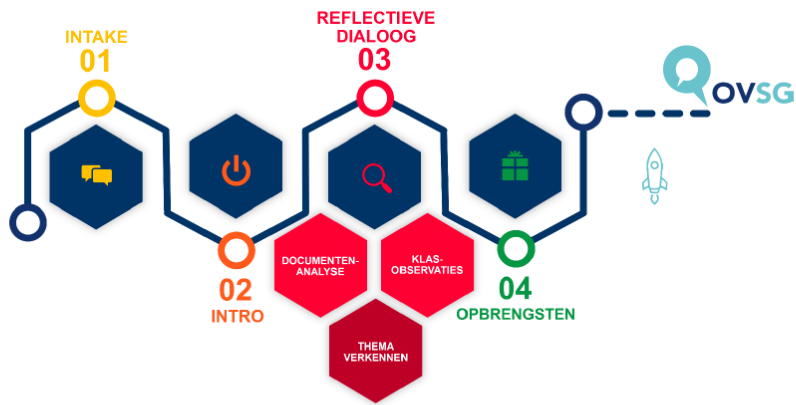
“Een andere werkvorm die het team via de begeleiding van OVSG leerde kennen, is de klankkast. Dat is een koffertje waarin kleuterjuffen per leeftijd fiches maken, gekoppeld aan de doelen voor luisteren en spreken. Op deze fiches staan spelletjes die we vaak voordien ook al speelden, maar waar we nu expliciet bij stilstaan. Elke week halen we iets uit deze koffer en zo werken we dus heel bewust aan de leerdoelen. We merkten bijvoorbeeld dat wiskundige begrippen in de lagere school (onder, boven, beneden, ...) niet goed gekend zijn. Daarom werken we er nu al in de kleuterklas aan. Ook de instructietaal en de woordenschat uit de thema's begrijpen de leerlingen nu beter.”
(leraar derde kleuterklas)

Secundair onderwijs

Met het oog op het kwaliteitsvol voeren van een reflectieve dialoog, professionaliseerde de pedagogische begeleiding van het secundair onderwijs lerarenteams van de eerste graad en het observatiejaar, via het traject 'School in de spiegel'. Daarbij leerden zij onder meer gericht kijken naar en reflecteren over de impact van de onderwijsleerpraktijk op het leren van leerlingen. Om zo zicht te krijgen op hun sterktes en groeikansen.

---

⁵ Zie ook [Imago](#) – editie december 2022

01 INTAKE

Tijdens de intake met het beleidsteam lichten we het traject toe en bepaalt de school op basis van haar noden de focus. Samen concretiseren en plannen we het verloop van het traject.

02 INTRO

“We’ re here because of the music”

Dit is de officiële start met het team. We nemen jullie mee in het verhaal en de reeds gemaakte afspraken.

Waarderend en verder bouwend op wat goed gaat creëren we de voedingsbodem om samen op onderzoek te gaan om zo het leren van leerlingen te versterken.

03 REFLECTIEVE DIALOOG

“We’ re here because of the music”

We gaan evidence-informed aan de slag met een korte onderzoeksopdracht.

Daarna volgt het onderzoek in de praktijk op basis van een documentenanalyse en/of klasobservaties. Met deze informatie en vaststellingen voeren we samen een reflectieve dialoog die inzicht geeft in elkaars onderwijsleerpraktijk.

04 OPBRENGSTEN

“We’ re here because of the music”

Geen project zonder opbrengsten.

Wij zijn alvast overtuigd van het samenspel dat ontstaat wanneer tijd genomen wordt om in gesprek te gaan over het leren van leerlingen. Laat het concert maar weerklinken in de school.

We bespreken eventuele vervolgstappen en maken de connectie met het schoolbeleid.

Figuur 4: 'flow' school in de spiegel

Deeltijds kunstonderwijs

De pedagogische begeleidingsdienst van het deeltijds kunstonderwijs zette stevig in (meer dan 174 werkdagen) op de ondersteuning van leraren bij het geven van een gepaste begeleiding voor elke leerling en bij de concretisering van de leerplandoelen op de klas- en ateliervloer (DKO 1.1 en 1.2). De inzet binnen deze kerntaak resulteerde voor een groot deel rechtstreeks uit vragen van de personeelsleden zelf, naar aanleiding van de vele bezoeken aan de academies:

“Met de ankerwerking garanderen we voor elke academie een vast aanspreekpunt, iemand die de vinger aan de pols houdt en een vertrouwensrelatie kan opbouwen met die academie. Deze vertrouwensrelatie is een noodzakelijke voorwaarde bij het uitvoeren van begeleidingswerk. De 148 aangesloten academies werden vanaf september 2022 verdeeld over 5 ankers waardoor elke anker in max. 30 academies die ankerrol diende op te nemen. Dit heeft ertoe geleid dat we erin geslaagd zijn 146 van de 148 rechtstreeks te bereiken. Tegelijkertijd konden we op die manier de specifieke noden van de academies opvangen.”

(coördinator deeltijds kunstonderwijs)

Uit die noden kwamen specifieke begeleidingen op het vlak van pedagogisch en didactisch handelen van de individuele leraren naar voren en dan voornamelijk over de implementatie van het curriculum in de eigen onderwijsleerpraktijk (zie ook kerntaak 3).

Daarnaast versterkte de pedagogische begeleiding van het deeltijds kunstonderwijs de beroepscompetenties van de personeelsleden aan de hand van ontmoetingsmomenten en netwerken. Deze werden opgenomen in het aanbod op basis van maatschappelijke tendensen, de verwachtingen

van de overheid en de lokale noden van schoolbesturen, academies en leraren. Tijdens deze ontmoetingsmomenten en netwerken werden leraren, directies en beleidsteams samengebracht om te informeren, reflecteren en uit te wisselen. Verder werden de ontmoetingsmomenten en netwerken zowel domeinspecifiek als domeinoverstijgend georganiseerd. De onderwerpen lopen met andere woorden sterk uiteen: van DJ-vaardigheden, over literair schrijven, tot digitaal beeldatelier en leren differentiëren. In totaal vonden er 43 van dergelijke initiatieven plaats.

Bovendien begeleidde het DKO-team aan de hand van dergelijke ontmoetingsmomenten, leraren in het lesgeven aan specifieke doelgroepen (DKO 1.3), bv. met 'iedereen inclusief?'. Tijdens deze sessie ging er specifiek aandacht naar de contextanalyse en doelgroepenbeleid op het niveau van de organisatie, leraren en leerlingen. Samen met de deelnemers werden er ervaringen uitgewisseld over de maatschappelijke rol van de academie, het gemeentebestuur over sociaal kwetsbare groepen en hoe dat tot uiting komt in het academiebeleid. Gelijkaardige ontmoetingsmomenten werden binnen dit kader georganiseerd over het voeren van beleid rond niet-Nederlandstalige leerlingen en hun ouders, ouderbetrokkenheid, leerlingenparticipatie en de ondersteuning van leerlingen met psychosociale moeilijkheden, in samenwerking met de permante ondersteuningscel van het CLB.

Permanente ondersteuningscel / CLB

De permanente ondersteuningscel van het CLB zette volop in op brede informatieverstrekking en sensibilisering van de CLB-medewerkers met betrekking tot de evoluties binnen de leerlingenbegeleiding (POC 1.1). In de feiten deden zij dit onder meer via [POC-ket](#), een digitaal infomagazine dat momenteel om de 3 weken 436 abonnees bereikt, hetgeen representatief is voor onze 3 CLB-centra. De inhoud is gericht op informatieverstrekking die nodig is voor het uitvoeren van de CLB-kerntaken. Er werden geregeld tips en tricks opgenomen over kansenbevordering, nieuwe wetgeving in kader van onderwijsloopbaan, informatie over gezondheidsbeleid die CLB's kunnen inzetten voor hun consultatieve leerlingenbegeleiding, ... Daarnaast werden ook vormingen, zowel interne, externe, als niveau-overstijgende onder de aandacht gebracht.

Volwassenenonderwijs zet vanuit samenwerking sterk in op kerntaak 1

De acties die de pedagogische begeleiding van het volwassenenonderwijs ondernam binnen de eerste kerntaak situeren zich voornamelijk op het vlak van de netoverstijgende samenwerking. Dat vroeg een tijdsinvestering van 24 werkdagen.

De vier pedagogische begeleidingsdiensten en Ligo slaan van oudsher immers de handen in elkaar voor een aantal opdrachten.

Zo werden er curriculumvoorstellen voor (nieuwe of aangepaste) opleidingsprofielen voor het volwassenenonderwijs gezamenlijk gedragen. Daarnaast engageerden de begeleidingsdiensten zich er toe om ook de leerplanontwikkeling voor het secundair volwassenenonderwijs samen te coördineren. Aan de hand van vooropgestelde doelen, nam de projectgroep curriculum deze ontwikkeling zo kwaliteitsvol en constructief mogelijk op. 26 voorstellen van opleidingsprofielen werden ingediend en 36 leerplannen werden voorgelegd voor advies. Deze werden allemaal netoverschrijdend en in samenwerking met de CVO's ontwikkeld. Aan de hand van een bevraging werd een prioriteitenplan opgesteld dat van kracht zal zijn in het schooljaar 2023-2024.

In het kader van NT2 werd er geprofessionaliseerd via eigen initiatieven en informatie door vormingen en onderzoek van andere organisaties en experts in de kijker gezet. Dit schooljaar werd bovendien de naam NT2020 gewijzigd naar 'Mee met NT2'. De naamswijziging ging gepaard met een nieuw logo en een [vernieuwde website](#) die frisser, toegankelijker en meer gericht is op de NT2 professional. De inspiratiedag 'Gelijktijdig geïntegreerd NT2-onderwijs' was een schot in de roos. De combinatie van recente wetenschappelijke inzichten en gefilmde praktijkvoorbeelden met interviews met de leerkrachten werd erg gesmaakt. Ook het feit dat CVO's en CBE's een gelijkwaardige stem hadden in dit verhaal, maakte Ligo als nieuwe partner binnen 'Mee met NT2' mooi zichtbaar. Het webinar van

CTO over het blend up-onderzoek (krachtige en gelijke digitale leeransen voor laaggeletterde (NT2-cursisten) werd zeer actief bij de centra gepromoot. Bovendien werd er de inhoud van het webinar gericht gehanteerd tijdens de eigen lerende netwerken. Onze eigen Lerende netwerken Trajectbegeleiding en Verlengde trajecten - hadden bij elke sessie een goede opkomst en evaluatie.

Daarnaast ging de pedagogische begeleidingsdienst volwassenenonderwijs tijdens het schooljaar 2022-2023 voor geletterdheid de uitdaging aan om de grote en verscheiden groep van praktijkleerkrachten te bereiken via een inspiratiedag over taalnoden binnen praktijkvakken. De materialen van het edusprongproject van de Federatie Tweedekansonderwijs waarop we feedback gaven, werden opgeleverd en gecommuniceerd naar de centra. We legden contacten met de nieuwe coördinator van het Strategisch Plan Geletterdheid om de vinger aan de pols te houden en gaven input voor de evaluatie van het plan.

Voor het tweedekansonderwijs werd er opnieuw een trefdag georganiseerd. Deze bleek opnieuw een gesmaakte formule met 84 deelnemers. Vorig schooljaar werden in het kader van een Edusprongproject vrijstellingsproeven algemene aanvullende vorming ontwikkeld. Deze ontwikkeling gebeurt in een afzonderlijke werkgroep en ligt op schema. De opvolging via de projectgroep nam behoorlijk wat tijd in beslag waardoor de voorbereiding van de volgende trefdag verschoven moest worden naar het schooljaar 2023-2024. Op de zorgopleidingen ligt een hoge druk. Ze leiden vooral op tot knelpuntberoepen en bevinden zich bovendien in een complexe sector waar veel beweegt. Daarom werden in het schooljaar 2022-2023 via vakinternettenoverleg alle aanbieders van een opleiding samengebracht met het oog op het voeren van een professionele dialoog.

Verder werd de implementatie van het werkplekleren in het nieuwe opleidingsprofiel en leerplan voorbereid in 5 internettenwerkgroepen. Deze leidden op hun beurt tot een inspiratiedag. Nieuwe EVC-trajecten worden ontwikkeld in nauw overleg met de sector en de VDAB. En er werd ingespeeld op kansen die zich aandienen (bv. BLINK en het structureel instroomkanaal). Verdere innovatie van de opleiding werden onder de aandacht gebracht via het project flexibilisering van de opleiding kinderbegeleider. Daarnaast stond de implementatie van het nieuwe leerplan, duaal leren, evoluties in de zorg en intervisie centraal.

Voor de jeugd- en gehandicaptenzorg verschoof de focus van de vakinternettenoverleg op vraag van de deelnemers, naar curriculumontwikkeling (ontwikkelcommissie persoonsbegeleider). Deelnemers kregen en namen de kans om bredere vragen of bezorgdheden in te brengen in de marge van de ontwikkelcommissie.

2.2.4 Kerntaak 2: Versterken van de onderwijsinstellingen, CLB's en leersteuncentra als professionele lerende organisatie

De tweede kerntaak focust op het versterken van de instelling als professionele lerende organisatie, vertrekkend vanuit het (ped)agogisch of artistiek-pedagogisch project; met voorrang aan de instellingen waar zich de grootste noden situeren die wijzen op een lage kwaliteit van onderwijs of leerlingenbegeleiding.

	BAO			SO			DKO		POC/CLB		VO	
	Doel	Bereik		Doel	Bereik		Doel	Bereik	Doel	Bereik	Doel	Bereik
		School	SG		School	SG						
BAO 2.1	75	159	23	0	2							
CLB 2.1									3	3		
DKO 2.1							148	115				
DKO 2.2												
NO 2.1	500	209	15	45	43	2			0	1	0	1
POC 2.1									3	3		
POC 2.2									3	3		
SO 2.1	0	7		30	41	3						
VO 2.1											7	0
VO 2.2											7	0

Tabel 5: vooropgesteld versus werkelijk bereik kerntaak 2

	BAO (32,9 VTE)	DKO (7,7 VTE)	POC/CLB (4,6 VTE)	SO (6 VTE)	VWO (0,8 VTE)
Overige	2,67%	4,05%	2,82%	4,34%	16,02%
Uitvoering	97,33%	95,95%	97,18%	95,66%	83,98%

Tabel 6: relatieve tijdsverdeling PBD kerntaak 2

Niveau-overstijgende inzet

We merken dat de pedagogische begeleidingsdiensten van alle onderwijsniveaus, met meer dan 600 werkdagen, sterk de focus legden op het gericht versterken van de onderwijskwaliteit in scholen met (grote) noden, vanuit een systematische en PBD-eigen brede beeldvorming op basis van kwantitatieve en kwalitatieve informatiebronnen (NO 2.1). De pedagogische begeleiding van het deeltijds kunstonderwijs schonk bijvoorbeeld veel aandacht aan de kwalitatieve doorontwikkeling en analyse van het academieportret, om op die manier academies met grote noden te detecteren. Tegelijkertijd bouwden, in het kader van dezelfde operationele doelstelling, de begeleidingsdiensten van de andere onderwijsniveaus verder aan de vertrouwensrelatie tussen het ankerfiguur en de directie van de scholen.

Daarnaast stellen we vast dat de pedagogische begeleiding van het volwassenenonderwijs binnen de tweede kerntaak inzet op een samenwerking met het team secundair onderwijs om de beleidskracht en het reflectief vermogen van centra te verhogen door het uitbouwen van structuren, systemen en cultuur van gedeeld onderwijskundig leiderschap (VO 2.1). Specifiek ging het daarbij voor het volwassenenonderwijs over het seminarie met directies (zie ook kerntaak 1).

Secundair onderwijs

Het team secundair onderwijs zette dan weer 62 werkdagen haar schouders onder begeleidingen die betrekking hadden op de organisatiestructuur van scholen (bv. klassenraden, vakgroepen, ...), systeembegeleiding op beleidsniveau en ontmoetingsdagen met directeurs (SO 2.1).

Basisonderwijs

De pedagogische begeleidingsdienst van het basisonderwijs zette quasi 92 werkdagen haar schouders onder de versterking van het strategisch en onderwijskundig beleid aan de hand van het kwaliteitszorgkader en de toetsresultaten met als doel de beleidskracht van de scholen en de leerresultaten van de leerlingen te verhogen (BAO 2.1). Daarbij ging het bijvoorbeeld over begeleidingen op basis van de OVSG-toets resultaten, los van het schoolfeedbackrapport (zie verder), ondersteuning bij het gebruik van datawijzer en de ontmoetingsdagen voor directies. Bovendien was er extra aandacht voor de grootstedelijke context, waar de focus lag op de scholen met langdurige, zwakke resultaten omwille van de complexiteit van de leerlingenprofielen en het lerarentekort.

De ontmoetingsdag als motor voor collectief leren en het sturen van maatwerk

In het begeleidingsaanbod zijn de ontmoetingsdagen voor directies intussen een traditie. Drie keer per schooljaar nodigen ankers en begeleiders directeurs van een bepaalde regio uit om elkaar te ontmoeten en ervaringen uit te wisselen over actuele en prioritaire onderwijskundige thema's. OVSG geeft een informatieve voorzet en prikkelt de schoolleiders om hun eigen schoolcontext tegen het licht te houden. Nieuwe (decretale) ontwikkelingen op het vlak van zorg en gelijke kansenbeleid vertalen naar de schoolpraktijk, beleidsimpulsen voor datageletterdheid herkennen en benutten, analyses van de resultaten van de OVSG-toets, de implementatie van een nieuw integraal leerplan voor een heel schoolteam begeleiden, actieplannen voor versterking van leesonderwijs en nog zoveel meer. Het zijn stevige uitdagingen voor het onderwijskundig leiderschap van onze directeurs. De setting van de ontmoetingsdag schept ruimte voor goed onderbouwde kennisdeling (gestut door evidence informed instrumenten, materialen vanuit de PBD en informatiebronnen binnen de koepel) maar laat directies vooral collectief leren. Beluisteren van diverse schoolverhalen, uitwisselen van praktijkvoorbeelden, ... bieden op dat moment ter plekke ondersteunend inzicht, en vormen ook de voedingsbodem voor duurzame netwerking tussen (regionaal nabije) schoolteams. OVSG neemt hier zowel een initiërende als faciliterende rol op. Tijdens de ontmoetingsdagen bereiken ons vragen en verwachtingen, live en levendig, die ons klantgericht maatwerk op hun beurt weer voeden qua inhoud en relevantie.

Permanente ondersteuningscel CLB

In de werking van de permanente ondersteuningscel van het CLB (POC) neemt de tweede kerntaak met 134 werkdagen een belangrijk deel van de opdracht in. Met het oog op het proactief en inhoudelijk begeleiden van de CLB's is deelname aan niveau- en netoverstijgende initiatieven cruciaal (POC 2.1). Daarenboven dient deze informatie door te stromen naar de CLB's (POC 2.2). Vanuit die doelstellingen neemt de POC deel aan de Internettensamenwerkingscel CLB (ISC). De ISC faciliteert samenwerking tussen de verschillende koepels met als doel de kerntaken gelijkgericht uit te voeren. Om die gelijkgerichte werking te realiseren, werden er verschillende werk- en stuurgroepen opgericht, die samengesteld zijn uit medewerkers van de verschillende POC's. De ISC bepaalt de taakstelling van deze werkgroepen, die op hun beurt terugkoppelen, zoals bijvoorbeeld over de uitwerking van een sjabloonverslag gemeenschappelijk curriculum. De agendapunten zijn heel uiteenlopend en gaan van het bespreken van signalen uit de centra en bepalen of een netoverstijgende aanpak vereist is (bv. samenwerking met Welzijn/Opgroeien), over het behandelen van vragen van externe partners, departement en kabinet, tot het aansturen van ISC-werkgroepen en het uitwerken van projectaanvragen.

Deeltijds kunstonderwijs

Binnen de tweede kerntaak merken we dat het deeltijds kunstonderwijs 40 werkdagen spendeerde aan het begeleiden van academies in het voeren van een efficiënt en effectief personeels- en professionaliseringsbeleid⁶ (DKO 2.2). Specifiek vond deze ondersteuning plaats in de vorm van een thematraject dat academiecties en kernteams ondersteunde bij de ontwikkeling van een personeels- en professionaliseringsbeleid. Het academiespecifieke onderwijsaanbod werd daarbij gekoppeld aan het personeelsbeleid, waarbij een ontwikkelingsgericht professionaliseringsbeleid centraal staat. Het traject bestond uit 2 sessies met daarnaast ook heel wat academie-overstijgende reflectiemomenten. Op deze manier hielp de begeleidingsdienst om de inhoud ook daadwerkelijk te implementeren.

“Heel wat elementen aan dit traject vinden we erg interessant: de infofiches en de leidraad die voorhanden zijn, de hoeveelheid aan background informatie (bibliografie e.d.) maar ook de hands-on aanpak tijdens de reflectiemomenten helpt ons goed vooruit.”

(directeur academie voor podiumkunsten)

Daarnaast trok het DKO-team binnen deze kerntaak volop de kaart van de leerlingenbegeleiding. We stellen vast dat er 43 werkdagen geïnvesteerd werden in het begeleiden van academies in het omgaan met leerlingenbegeleiding in het DKO (DKO 2.1). Daarbij werd er samen met zorgcoördinatoren en directies gefocust op wat leerlingenbegeleiding inhoudt, hoe het zorgbeleid in de academie daarvan een onderdeel is, welke begeleidingsdomeinen er zijn en hoe het referentiekader voor onderwijskwaliteit (OK) zich daartoe verhoudt. Op deze manier werd er binnen verschillende academies werk gemaakt van een concrete visie op leerlingenbegeleiding en zorg.

---

⁶ Zie ook [Imago](#) – editie maart 2023

2.2.5 Kerntaak 3: Ondersteunen van de onderwijsinstellingen bij de realisatie van hun (ped)agogisch of artistiek-pedagogisch project

Kerntaak 3 handelt over het ondersteunen van de onderwijsinstellingen in kwestie bij de realisatie van hun eigen (ped)agogisch of artistiek-pedagogisch project en het ondersteunen van de CLB's bij de realisatie van hun eigen missie en hun begeleidingsproject.

	BAO			SO			DKO		POC/CLB		VO	
	Doel	Bereik		Doel	Bereik		Doel	Bereik	Doel	Bereik	Doel	Bereik
		School	SG		School	SG						
BAO 3.1	400	259	42									
BAO 3.2	300	226	17	0	4							
BAO 3.3	10	1	1									
BAO 3.4	0	7										
BAO 3.5	0	4										
BAO 3.6	75	79	17									
CLB 3.1									3	3		
CLB 3.2									3	2		
CLB 3.3									3	2		
CLB 3.4									3	0		
DKO 3.1							60	124				
DKO 3.2												
DKO 3.3												
DKO 3.4												
NO 3.1	50	227	15	25	28	2			3	3	0	7
NO 3.2	150	241	43	15	44	7			3	0	0	2
SO 3.1	0	3		15	36	1						
VO 3.1											7	2

Tabel 7: vooropgesteld versus werkelijk bereik kerntaak 3

	BAO (32,9 VTE)	DKO (7,7 VTE)	POC/CLB (4,6 VTE)	SO (6 VTE)	VWO (0,8 VTE)
Overige	16,49%	7,94%	3,99%	8,68%	3,03%
Uitvoering	83,51%	92,06%	96,01%	91,32%	96,97%

Tabel 8: relatieve tijdsverdeling PBD kerntaak 3

Niveau-overstijgende inzet

De begeleidingsdiensten van de verschillende onderwijsniveaus namen ook bij het ondersteunen van de onderwijsinstellingen bij de realisatie van hun (ped)agogisch of artistiek-pedagogisch project, maatwerk als uitgangspunt. We stellen vast de begeleidingsdiensten van de verschillende onderwijsniveaus meer dan 993 werkdagen teams en besturen hebben begeleid bij de realisatie van hun eigen (artistiek) pedagogisch/begeleidingsproject, alsook leidinggevend met het oog op het voeren van een visiegedreven schoolbeleid en beleid op leerlingenbegeleiding (NO 3.1, 3.2).

De pedagogische begeleiding van het volwassenenonderwijs nam in het kader van die doelstellingen expliciet haar ankerrol op. De focus lag daarbij op de contacten met de centra: communicatie en info naar de centra, vinger aan de pols houden en onthaal van vragen, het capteren van individuele noden van centra en begeleidingen die daarbij horen. De teams van het basis- en secundair onderwijs ondernamen dan weer begeleidingen in functie van visie en pedagogisch project, ondersteuning in

verband met programmatie/oprichting/splitsing, maar even goed intervisie met startende directeurs en begeleidingen op beleidsniveau in functie van het OK-kader, behoorden tot de opdrachten.

Deeltijds kunstonderwijs focust op de implementatie van het artistiek pedagogisch project

Met 346 werkdagen investeerde het team DKO stevig in het ondersteunen bij de implementatie en realisatie van het artistiek pedagogisch project. Zo organiseerde de pedagogische begeleiding van het DKO een implementatietraject curriculum, waarbij academieteams ondersteund werden in het concretiseren van leerplandoelen naar de lespraktijk, om op die manier zicht te krijgen op de verschillende leerdoelen, te werken aan onderlinge samenhang en continuïteit, het verbinden van doelen met een gedeelde taal en het organiseren van een optimale leerlingenbegeleiding en kwaliteitszorg.

“De belangrijkste reden is dat vanuit de directe contacten en gesprekken met directies en kernteams er logischerwijze vooral vragen naar boven komen op instellingsniveau. Vandaar ook het groot aantal academies dat ondersteuning kreeg voor de realisatie van het artistiek pedagogisch project.”
(coördinator DKO)

Daarnaast ging het team DKO binnen de derde kerntaak verder op het elan van DKO-Kompas, dat een schooljaar eerder geïmplementeerd werd. Zo werden nieuwe rubrieken met ondersteunend materiaal toegevoegd binnen de podiumkunsten (bv. reflectievragen bij het leerplan, visieteksten, sjablonen over leerlingenbegeleiding, tips voor co-teaching, tips om lessen af te stemmen op groep en individu, ...) en werden heel wat nieuwe praktijkvoorbeelden binnen de verschillende domeinen toegevoegd (bv. inspiratiemateriaal voor de lessen MCV en instrument). Bovendien werd een nieuwe toegangspoort voorzien als een extra ondersteuning voor de leraren die aan de slag zijn met Kunstig Competent.

“In het veld wordt echter ook gebruik gemaakt van het leerplan ‘Kunstig Competent’ waarbij de doelen veel opener geformuleerd zijn en daardoor om meer academiespecifieke doorvertaling vragen van de doelen per graad. We merkten in ons begeleidingswerk dat dit voor academies een struikelblok is. Daarom zochten we naar een manier om ook het leerplan Kunstig Competent in het DKO Kompas in te schuiven. Dit deden we door de doelen uit dit leerplan te koppelen met een aantal leerlijnen uit het OVSG-leerplan waardoor leraren inspiratie krijgen om het leerplan van Kunstig Competent door te vertalen in academie-eigen leerdoelen en leerlijnen.”
(pedagogisch adviseur DKO)

Om leraren te informeren over deze belangrijke uitbreiding van het DKO-Kompas werden vier digitale infosessies voor directeurs, beleidsondersteuners en leraren georganiseerd.

Naast het DKO-Kompas vulde de pedagogische begeleiding van het deeltijds kunstonderwijs ook het [MIX-platform](#) verder aan in functie van het omgaan met diversiteit, creativiteit en Ludodidactiek in het deeltijds kunstonderwijs.

Basisonderwijs gaat volop voor Leer Lokaal

Vanaf 1 september 2023 kunnen stedelijke en gemeentelijke scholen werken met 'Leer Lokaal', een nieuw globaal leerplan voor de basisschool en een inspiratieplan voor het buitengewoon basisonderwijs. Leer Lokaal is een toekomstgericht leerplan, gebaseerd op de huidige ontwikkelingsdoelen en eindtermen en op de zestien Europese sleutelcompetenties. Het is bovendien één leerplan en inspiratieplan. Vanuit de gemeenschappelijke taal voor alle betrokken leraren, biedt Leer Lokaal dan ook de kans om leerlijnen uit te zetten voor de hele onderwijsloopbaan van kinderen in de basisschool.

Tijdens het schooljaar 2022-2023 kwam de ontwikkeling van Leer Lokaal in een eindfase. In totaal werden er, onder coördinatie van de Stafdienst voor Kwaliteit en Innovatie (SKI) in tandem met de ontwikkelgroep basisonderwijs, meer dan 263 werkdagen geïnvesteerd in de finale doorontwikkeling zoals de concordantie tussen de leerplandoelen en de eindtermen/ontwikkelingsdoelen (buitengewoon) basisonderwijs.

Naast de ontwikkeling zette de pedagogische begeleiding van het basisonderwijs volop in op de voorbereiding van de implementatie van Leer Lokaal in (buitengewone) basisscholen. In totaal spendeerde het team basisonderwijs 497 werkdagen in onder meer het ondersteunen van leidinggevenden bij het uitwerken van een schoolspecifiek implementatieplan, de introductie van het concept van Leer Lokaal, de ontwikkeling van didactisch materiaal vanuit het nieuwe leerplan en de voorbereiding op de ondersteuning van leraren bij de implementatie met de focus op onderbouwde didactiek (BAO 3.1, 3.2, 3.3 en 3.4).

Concreet organiseerde het team basisonderwijs bijvoorbeeld een lerend netwerk voor directeuren en beleidsteams, waarin de implementatie van Leer Lokaal centraal stond. In totaal werden 814 deelnemers ondergedompeld in onder meer onderwijsideologieën, de leergebieden en de structuur van het nieuwe leerplan. Verder werd er op zoek gegaan naar een schoolspecifieke prioriteit of ingangspoort om Leer Lokaal te introduceren bij het schoolteam vanaf huidig schooljaar en werden ook de kansen met betrekking tot geïntegreerd werken verkend.

De organisatie van lerende netwerken Leer Lokaal bood ook de gelegenheid om een eerste effectmeting van dit netwerk in kaart te brengen. We kozen ervoor een voormeting af te nemen bij het begin van het traject en een nameting op het einde van de laatste sessie. Concreet werd er gepolst naar leerwinst van de deelnemers op het vlak van kennis, vaardigheden en attitudes m.b.t. het nieuwe leerplan. Hier volgen de resultaten in een notendop.

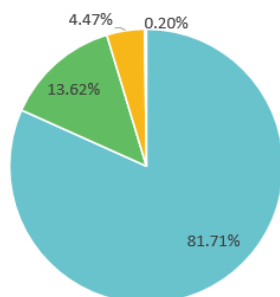

Leer Lokaal (150/492)

Tevredenheid over het traject

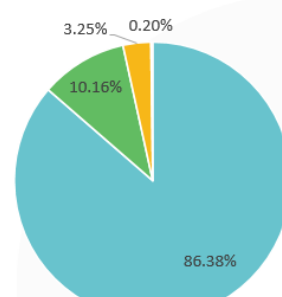
3,99/5

- (helemaal) eens
- neutraal
- (helemaal) oneens
- Niet van toepassing/ geen zicht op

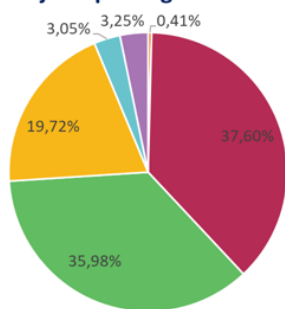
Bruikbaarheid van inhoud van het traject

4,09/5

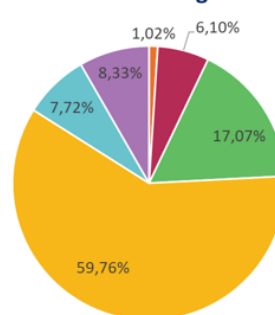
- (helemaal) eens
- neutraal
- (helemaal) oneens
- Niet van toepassing/ geen zicht op

Praktijktoepassing Leer Lokaal

- Ik ben niet van plan om wat ik leerde toe te passen in mijn praktijk. (1)
- Ik ben van plan om wat ik leerde toe te passen in mijn praktijk, maar ik ben daar nog niet toe gekomen. (2)
- Ik ben net begonnen met de praktijk toepassing van wat ik leerde. Het is nog nieuw voor mij. (3)
- Ik zet wat ik leerde steeds vaker in in de praktijk. Ik verfijn elke keer verder hoe ik dit gebruik. (4)
- Ik heb wat ik leerde in de vingers zitten en ik inspireer mijn collega's om hier ook mee aan de slag te gaan. (5)
- Niet van toepassing.

Organisatieondersteuning Leer Lokaal

- Er is geen ruimte om met het geleerde aan de slag te gaan in onze school (1)
- Ik kan aan de slag met wat ik leerde, maar ik moet dit alleen doen. (2)
- Ik word aangemoedigd door mijn school om aan de slag gaan met wat ik leerde. Ik kan terecht bij collega's van mijn school (3)
- Ik ga samen met collega's actief aan de slag met wat ik leerde in dit traject. (4)
- Wat ik leerde is deel van een prioriteit van mijn school. We zijn hier intensief mee bezig. (5)
- Niet van toepassing.

Daarenboven zette de pedagogische begeleiding van het basisonderwijs ook alles op alles in het kader van professionalisering. Zo vormden, wat interne professionalisering betreft, de verschillende leergebieden van Leer Lokaal stevast een agendapunt op het overleg van het team basisonderwijs, waarbij alle collega's op sleeptouw werden genomen door de inhoudelijke experts. Het concept van het nieuwe leerplan werd overigens ook voorgesteld aan de lerarenopleidingen van de hogescholen Odisee en VIVES.

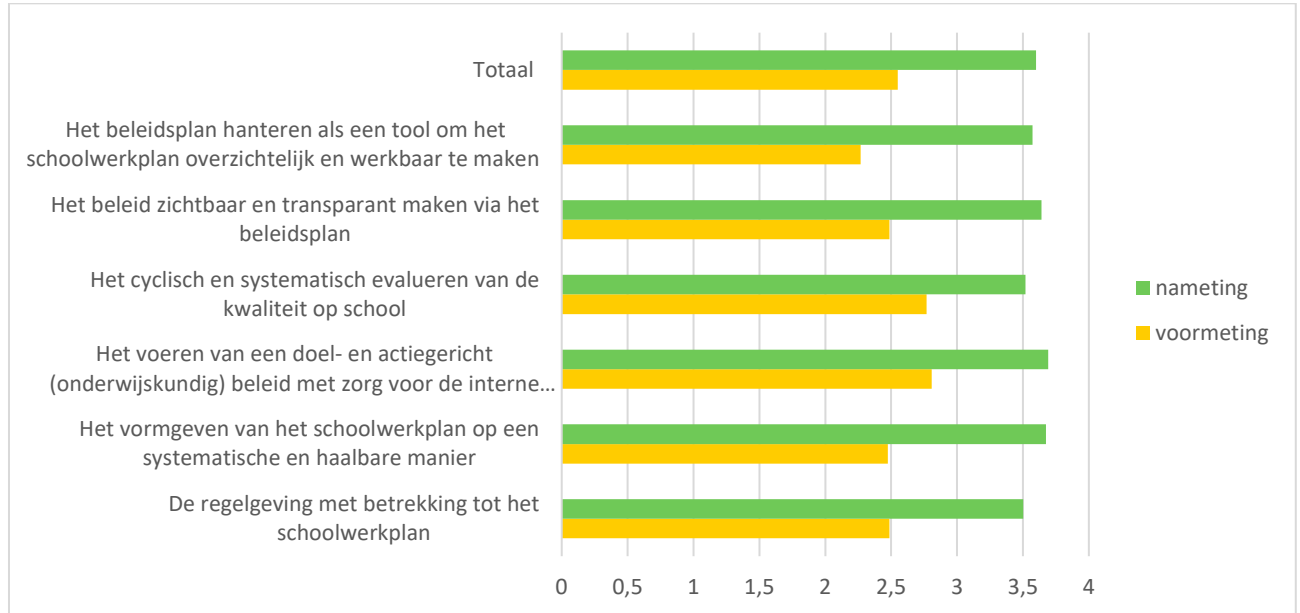
“Het valt op dat we vorig schooljaar reeds tijd investeerden in BAO 3.4 en 3.5, terwijl deze doelstellingen eigenlijk pas gepland staan vanaf het huidige schooljaar. De reden daarvoor is dat we met het team reeds ingezet hebben op professionalisering over Leer Lokaal ... dat is gewoon echt nodig om kwaliteitsvol naar de scholen en klasvloer te trekken.”
(pedagogisch begeleider basisonderwijs)

Werken aan (onderwijskundig) beleid en kwaliteitsontwikkeling

Naast het nieuwe leerplan, versterkte het team basisonderwijs, binnen de derde kerntaak, schoolteams in het voeren van beleid en het realiseren van het pedagogisch project via schoolwerkplanning (BAO 3.6). Met dit lerend netwerk speelt de pedagogische begeleiding in op de vaststelling, die de onderwijsinspectie naar voren schoof in haar Onderwijs Spiegel, dat scholen sterker dienen in te zetten op (onderwijskundig) beleid en kwaliteitsontwikkeling. Daartoe professionaliseerde de pedagogische begeleiding van het basisonderwijs schoolteams via een concept dat het OK-kader - waarin werd vastgelegd wat onderwijskwaliteit is -, en het kwaliteitszorgkader van OVSG - dat aandacht heeft voor het proces van beleid voeren - samenbrengt. Scholen vertrokken daarbij vanuit een grondige beginsituatieanalyse en bepaalden hun werkpunten en prioriteiten. Op basis daarvan werden doelen vooropgesteld, waaraan actief gewerkt werd. Vervolgens werden de effecten in kaart gebracht en geborgen of bijgestuurd in het beleidsplan. De grote meerwaarde van het netwerk is dat, naast de theoretische omkadering, beleidsteams ook onmiddellijk konden werken met het concept en de materialen een schooleigen invulling gaven. Na het netwerk zijn schoolteams onder andere op de hoogte van de regelgeving met betrekking tot het schoolwerkplan, voeren zij een doel- en actiegericht

(onderwijskundig) beleid met aandacht voor de interne kwaliteit, evalueren ze cyclisch en systematisch de kwaliteit op school en maken ze het beleid zichtbaar en transparant via het beleidsplan.

De evaluatie en effectmeting van dit **lerend netwerk schoolwerkplanning basisonderwijs** (met voor- en nameting) bracht de leerwinst van 60 deelnemers in kaart, en dit voor alle doelen van het traject:

Secundair onderwijs

Met het oog op de implementatie van de hervorming secundair onderwijs en daarbij horende vernieuwde wetgeving en curriculum, investeerde de pedagogische begeleiding van het secundair onderwijs 133 werkdagen in het begeleiden van scholen bij de uitbouw van een schooleigen curriculum dat inspeelt op de context van de school en het pedagogisch project realiseert (SO 3.1). In dat verband organiseerde het team secundair structureel overleg tussen de pedagogische begeleiding, de betrokken actoren belangenbehartiging en andere actoren die werken met (het curriculum) secundair onderwijs. De voorbereiding en terugkoppeling van de overkoepelende commissie voor de eindtermenontwikkeling en het generalistenoverleg, de curriculumdossiers, en de concrete uitwerking van lessentabellen voor bepaalde studierichtingen passeerden allemaal de revue. Bovendien zette het team secundair binnen de derde kerntaak ook in op de ontwikkeling van leerplannen voor de OVSG-unieke studierichtingen zoals diamantbewerking, vliegtuigtechnieken, tandtechnieken, goud en juwelen.

2.2.6 Beleidsimpuls 1: Brede basiszorg en verhoogde zorg

	BAO		SO			DKO		POC/CLB		VO	
	Doel	Bereik		Doel	Bereik		Doel	Bereik	Doel	Bereik	
		School	SG		School	SG					
BAO BI 1.1	0	6									
BAO BI 1.2	50	132	3	0	1						
BAO BI 1.3	150	172	7	0	2	1					
CLB BI 1.1								3	2		
CLB BI 1.2								3	1		
NO BI 1.1	500	463	19	0	9			3	4		
NO BI 1.2	0	32	12	0	3						
NO BI 1.3	75	122	6	5	1						
NO BI 1.4	250	25	2	25	31	2	0	1	0	2	
NO BI 1.5	60	53	6	4	6						

Tabel 9: vooropgesteld versus werkelijk bereik 'brede basiszorg en verhoogde zorg'

	BAO (32,9 VTE)	DKO (7,7 VTE)	POC/CLB (4,6 VTE)	SO (6 VTE)
Overige	14,59%	0,00%	9,84%	10,40%
Uitvoering	85,41%	100,00%	90,16%	89,60%

Tabel 10: relatieve tijdsverdeling PBD 'brede basiszorg en verhoogde zorg'

Zorgcontactdagen zetten het belang van samenwerking in de verf

Met de ingang van het decreet Leersteun en de leersteuncentra op 1 september 2023, zette OVSG, samen met de scholen en hun besturen, alles op alles om een nieuwe aanpak grondig voor te bereiden. Het gegeven dat samenwerking tussen de school, het leersteuncentrum, het CLB en pedagogische begeleiding cruciaal is om elke leerling de beste kansen te geven, werd daarbij als uitgangspunt genomen. Onder de noemer van de zorgcontactdagen⁷ investeerde de pedagogische begeleidingsdienst van het basisonderwijs en de permanente ondersteuningscel CLB 427 werkdagen in het ondersteunen en sensibiliseren van scholen in het opnemen van hun regierol met het oog op het effectief samenwerken met de decretale partners (NO BI 1.1, CLB BI 1.1). Goed voor een totaal van maar liefst 1459 inschrijvingen. Het referentiekader onderwijskwaliteit, CLB-kwaliteit en kwaliteitsvolle leersteun vormden daarbij de rode draad.

Door dialoog en reflectie kregen de partners meer inzicht in elkaars rollen en mandaten op het vlak van leerlingenbegeleiding. De poster 'De school en haar decretale partners in leerlingenbegeleiding' (zie verder) belicht deze rollen en mandaten binnen elke fase van het zorgcontinuüm.

"Door samen te werken, out of the box te denken en ambities te delen, openen we deuren naar nieuwe mogelijkheden die anders verborgen zouden blijven."
(deelnemer zorgcontactdag)

⁷ Zie [Imago](#) - editie juni 2023

Tijdens de eerste zorgcontactdag stond de samenwerking tussen de school en het CLB centraal. Door de CLB-medewerker van de school mee uit te nodigen, konden de deelnemers informatie uitwisselen over de signaalfunctie en consultatieve leerlingenbegeleiding van een CLB en wat dat betekent voor de school. Op de tweede zorgcontactdag kregen de scholen informatie over het decreet leersteun en het referentiekader kwaliteitsvolle leersteun. Er werd ingezoomd op de samenwerking tussen de school en het leersteuncentrum. In het schooljaar 2023-2024 worden alle decretale partners op de zorgcontactdagen uitgenodigd. Sterk partnerschap zal opnieuw de rode draad vormen waarbij thema's zoals inclusieve klaspraktijk en het stellen van krachtige leervragen aan bod komen.

Vanaf het schooljaar 2023-2024 zet ook de pedagogische begeleiding van het secundair onderwijs in op de zorgcontactdagen. Niettemin werden ze reeds betrokken bij de uitwerking van de zorgcontactdagen tijdens het schooljaar 2022-2023.

“Het traject van de zorgcontactdagen is bijzonder ambitieus en tegelijkertijd complex, omdat wij samenwerken met CLB's en leersteuncentra uit alle koepels. Op deze manier bekomen we een zeer diverse en leerrijke expertise-uitwisseling. We maakten een visual en poster die nu (mede dankzij de partners uit verschillende koepels) overal in Vlaanderen ingang vindt.”
(coördinator basisonderwijs)

De school en haar decretale partners binnen leerlingenbegeleiding

De school voor gewoon onderwijs heeft de regie over het totale onderwijsleerproces van alle leerlingen en coördineert de samenwerking met alle partners. De school voert, samen met haar partners, een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding. Dit omvat vier begeleidingsdomeinen: onderwijsloopbaan, leren en studeren, psychisch en sociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg.

	PBD	SCHOOL	CLB	LSC
	<p>De pedagogische begeleidingsdienst (PBD) is verantwoordelijk voor het realiseren van de kerntaken uit het kwaliteitsdecreet.</p>	<p>De school is verantwoordelijk voor het realiseren van het referentiekader onderwijskwaliteit.</p>	<p>Het centrum voor leerlingenbegeleiding is verantwoordelijk voor het realiseren van het referentiekader CLB-kwaliteit.</p>	<p>Het leersteuncentrum (LSC) is verantwoordelijk voor het realiseren van het referentiekader kwaliteitsvolle leersteun.</p>
Onderwijs op maat	<p>De PBD versterkt de kwaliteit van Leersteuntrajecten door het beleid op leerlingenbegeleiding in scholen te ondersteunen en door de competenties van leerondersteuners te vergroten.</p>	<p>De school stelt een individueel aangepast curriculum (IAC) op waarin de leerdoelen op maat van de leerling met een IAC-verslag worden gekozen door de klassenraad in afstemming met ouders, leerondersteuner, CLB-medewerker en zo mogelijk de leerling.</p> <p>De school formuleert de ondersteuningsvraag van de leerling en de leerzaak van de leraar en/of het schoolteam voor een leerling met een OV4- of IAC-verslag.</p>	<p>Om tot een IAC- of OV4-verslag te komen in het gewoon of buitengewoon onderwijs, doorloopt het CLB een handelingsgericht diagnostisch traject.</p>	<p>Het LSC voorziet samen met de school een leersteuntraject op maat voor leerlingen met een OV4- of IAC-verslag. Het werkt hiervoor handelingsplanmatig.</p> <p>Het LSC voorziet gepaste en voldoende intensieve leersteun volgens de noden die er zijn.</p>
Uitbreiding van zorg		<p>De school formuleert de ondersteuningsvraag van de leerling en de leerzaak van de leraar en/of het schoolteam voor een leerling met een GC-verslag.</p> <p>De school gaat verder aan de slag met het advies dat het CLB formuleert.</p> <p>De school zet voort wat ze al deed op het vlak van verhoogde zorg.</p>	<p>Het resultaat van een handelingsgericht diagnostisch traject kan een GC-verslag zijn.</p> <p>Het CLB bespreekt de hulpvraag met de school, de ouders en de leerling en bepaalt handelingsgericht welke kernactiviteit(en) (HGD-traject, begeleiding, draaischijffunctie,...) het zal inzetten om de hulpvraag te beantwoorden.</p>	<p>Het LSC biedt kwaliteitsvolle leersteuntrajecten gebaseerd op de leerzaak van de leraar of het schoolteam en de specifieke ondersteuningsbehoeften van de leerling met een GC-verslag. Het werkt hierbij handelingsplanmatig.</p> <p>Het LSC bewaakt de aansluiting van de leersteun bij de klaspraktijk door verder te bouwen op de brede basiszorg en de verhoogde zorg.</p>
Verhoogde zorg	<p>De PBD versterkt de kwaliteit van het beleid op leerlingenbegeleiding door intensief en geïnformeerd samen te werken met de school en haar partners met het oog op het verbeteren van de brede basiszorg en verhoogde zorg.</p> <p>De PBD versterkt de inclusieve mindset van leraren en begeleidt scholen bij het creëren van een inclusieve, krachtige (taal-) leeromgeving.</p>	<p>De school betreft het CLB bij vragen of bij een stagnerende of negatieve evolutie. Dit kan aanleiding geven tot de inzet van consultatieve leerlingenbegeleiding of de start van de fase van uitbreiding van zorg.</p> <p>De school detecteert noden bij de leerlingen en biedt gepaste en redelijke aanpassingen.</p>	<p>Het CLB adviseert de school om de PBD te betrekken wanneer het inschat dat de school structurele versterking nodig heeft in de fase van brede basiszorg of verhoogde zorg.</p> <p>Het CLB heeft een consultatieve functie. Een centrum biedt versterking aan de school bij problemen van individuele leerlingen of groepen van leerlingen.</p>	<p>Het LSC stemt de leraar- en schoolteamgerichte leersteun af op de consultatieve leerlingenbegeleiding van het CLB en op de schoolteamgerichte ondersteuning door de PBD.</p> <p>Als het LSC tijdens de schoolteamgerichte leersteun noden vaststelt op het vlak van brede basiszorg en verhoogde zorg, signaleert het LSC dit via de school aan de PBD.</p>
Brede basiszorg	<p>De PBD begeleidt scholen om sterk onderwijs te organiseren voor kinderen die opgroeien in kansarmoede / schaarste.</p>	<p>De school zet in op een krachtige leeromgeving voor alle leerlingen waarin preventief werken, goede instructie, differentiëren, een veilig klimaat en een goed klasmanagement centraal staan.</p>	<p>Het CLB heeft een signaalfunctie. Als het centrum noden vaststelt in de leerlingenpopulatie of een probleem of onregelmatigheid vaststelt in het beleid op leerlingenbegeleiding, brengt het centrum de school hiervan op de hoogte.</p>	

De pedagogische begeleidingsdiensten begeleiden de onderwijsinstellingen, leersteuncentra en CLB's en hun personeelsleden in het verstrekken van kwaliteitsonderwijs, kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding en kwaliteitsvolle leersteun.

BREDE BEELDVORMING

Voorjaar 2023

Figuur 5: de poster 'De school en haar decretale partners' werd ontwikkeld naar aanleiding van de zorgcontactdagen

Begeleiden van ondersteuners en zorgcoördinatoren/-leraren

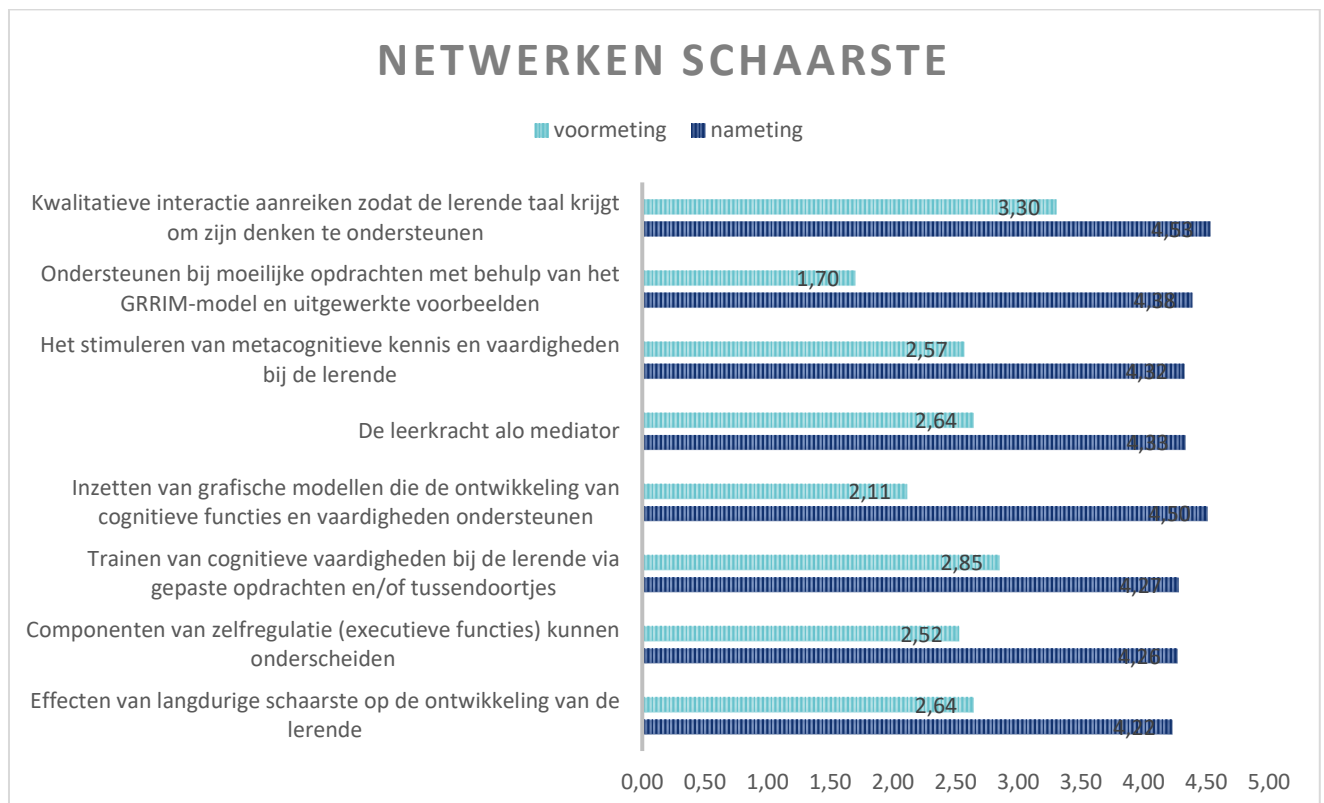
De pedagogische begeleiding van het basis- en secundair onderwijs investeerden 104 werkdagen in het versterken van de kwaliteit van ondersteuntrajecten door het beleid op leerlingenbegeleiding in scholen te ondersteunen en door de competenties van ondersteuners te vergroten (NO BI 1.2). Naast 32 basisscholen en 12 scholengemeenschappen, werden al onze ondersteuningsnetwerken bereikt in het kader van deze doelstelling.

Daarnaast zette het team basisonderwijs 75 werkdagen haar schouders onder het versterken van de (ped)agogische beroepsbekwaamheid van startende zorgcoördinatoren en -leraren, leerlingbegeleiders, ondersteuners en leraren buitengewoon onderwijs, met het oog op het voeren van een visiegedreven en kwaliteitsvolschoolbeleid (NO BI 1.3). Concreet gebeurde dit onder meer door intervisiemomenten, die door in totaal 516 deelnemers werden bijgewoond.

Team basisonderwijs besteedt expliciet aandacht aan opgroeien in schaarste, inclusie en gedrag

Naast de bovenvermelde acties, begeleidde het team basisonderwijs scholen meer dan 198 werkdagen om sterk onderwijs te organiseren voor kinderen die opgroeien in schaarste (BAO BI 1.3). In de feiten werd dit gedaan door bijvoorbeeld een lerend netwerk over opgroeien in schaarste te faciliteren. Daarin werd er stilgestaan bij wat opgroeien in schaarste betekent voor de ontwikkeling van kleuters, leerlingen en jongeren. Er werd onderzocht hoe de leraar kleuters, leerlingen en jongeren kan ondersteunen in hun cognitieve ontwikkeling en in hun groei naar zelfsturing. Concrete materialen gaven de leraar houvast bij het ontwikkelen van denktaal en zelfsturing. Dit traject werd opgebouwd vanuit wetenschappelijke inzichten rond schaarste en executief functioneren. Bovendien werd er voortgebouwd op het rad kansenbevordering dat tijdens het schooljaar 2021-2022 geïntroduceerd werd. Met 139 deelnemers, verspreid over 7 lerende netwerken was dit netwerk een schot in de roos.

Dit werd bevestigd door de evaluaties die we uitvoerden bij het begin en het einde van het traject. Op een vijfpuntenschaal blijkt een significante toename van kennis, vaardigheden en attitudes tussen de voor- en nameting. Bij de nameting was 90% van de deelnemers tevreden over het traject en 93% vond de inhoud bruikbaar voor de praktijk, met een gemiddelde tevredenheidsgraad van 4,3/5.

Daarenboven investeerde de pedagogische begeleiding van het basisonderwijs 141 werkdagen aan het versterken van de inclusieve mindset van leraren en het begeleiden van scholen bij het creëren van een inclusieve krachtige (taal)leeromgeving (BAO BI 1.2). Concreet werd er bijvoorbeeld voor in totaal 106 deelnemers het thematraject 'effectief lesgeven in diversiteit' georganiseerd, waarin de aandacht ging naar expliciete directe instructie (EDI), kwalitatieve groepsinstructie, zelfregulerend leren, samenwerkend leren en integrale kwaliteitszorg. Binnen het kader van diezelfde operationele doelstelling behoorde ook het thematraject 'omgaan met moeilijk gedrag op school' (45 deelnemers), waarin er samen met schoolteams gefocust werd op de fases van groepsvorming en de invloed die leraren daarop hebben, het belang van duidelijke en praktische regels en afspraken, het belang van het sociaal-emotioneel leren en hoe je hieraan op school kan werken en het gebruik van tools om gewenst gedrag van kinderen te stimuleren.

Team secundair werkt aan een breed gedragen visie OKAN

Ter voorbereiding op het kwaliteitsvol versterken van de didactische bekwaamheid van de leraar in functie van lesgeven aan anderstalige nieuwkomers (NO BI 1.5), nam de pedagogische begeleiding van het secundair onderwijs actief deel aan de werkgroep OKAN. Naast een delegatie van OKAN-vertegenwoordigers uit het onderwijs en de verschillende onderwijsverstrekkers waren ook andere partners als Vluchtelingenwerk Vlaanderen en IN-Gent (nu Amal vzw) vertegenwoordigd. De finaliteit was een breed gedragen visietekst onthaalonderwijs aan anderstalige nieuwkomers, die fungeert als advies voor een geactualiseerd regelgevend kader.

2.2.7 Beleidsimpuls 2: Effectieve didactiek

	BAO			SO			DKO		POC/CLB		VO	
	Doel	Bereik		Doel	Bereik		Doel	Bereik	Doel	Bereik	Doel	Bereik
		School	SG		School	SG						
BAO BI 2.1		25										
BAO BI 2.2	75	63	5	0	2							
BAO BI 2.3	50	49										
BAO BI 2.4	60	128	3									
NO BI 2.1	10	53	2	3	13		0	2				
SO BI 2.1	0	3		30	22	1						

Tabel 11: vooropgesteld versus werkelijk bereik 'effectieve didactiek'

	BAO (32,9 VTE)	DKO (7,7 VTE)	SO (6 VTE)
Overige	17,09%	19,38%	11,27%
Uitvoering	82,91%	80,62%	88,73%

Tabel 12: relatieve tijdsverdeling PBD 'effectieve didactiek'

Niveau-overstijgende inzet

De pedagogische begeleidingsdiensten van het basis- en secundair onderwijs investeerden 146 werkdagen in de begeleiding van scholen bij het doelgericht inzetten van (digitale) leermiddelen met het oog op het versterken van het pedagogisch-didactisch handelen (NO BI 2.1). In de feiten deden zij dit onder meer aan de hand van begeleidingen die kaderden binnen het thematraject Doelgerichte digitale didactiek, waarbij er ingezoomd werd op de realisatie van leerdoelen door de implementatie van blended learning. Het ondersteunen van de didactiek en het curriculum stonden daarbij centraal. Het thematraject, dat loopt over twee schooljaren, realiseerde zowel effecten op het niveau van de school (garanderen van de randvoorwaarden voor de implementatie van digitale didactiek), de leraar (vaardigheden om doelgerichte digitale didactiek in te zetten bij de realisatie van het curriculum), als de leerling (bevorderen ontwikkelingskansen en participatie in een digitaal georiënteerde samenleving). Tijdens het schooljaar 2022-2023 namen 207 schoolteamleden voor het eerst deel, terwijl 219 deelnemers het tweede jaar van het traject vervolledigden. Binnen de contouren van diezelfde operationele doelstelling werd er overigens ook aandacht besteed aan begeleidingen en interventies in functie van afstandsonderwijs en leermiddelen. Bovendien sluit voor het team secundair ook de begeleiding van schoolteamleden, met bijzondere aandacht voor vakken met inhouden uit beroepskwalificaties om het onderwijsaanbod te versterken (SO BI 2.1), daarbij nauw aan. In totaal investeerden zij 84 werkdagen in de ondersteuning van vakgroepen over uiteenlopende thema's als doelgericht en geïntegreerd werken, evaluatie, basisgeletterdheid, ... en ondernamen ze begeleidingen in functie van duaal leren.

Deeltijds kunstonderwijs

Het team DKO legde dan weer 18 werkdagen de nadruk op digitale didactiek, door onder meer het vormingsaanbod digitale didactiek voor de andere onderwijsniveaus door te vertalen naar de specifieke context van het deeltijds kunstonderwijs. Verder werden in dat verband academies ook ondersteund bij het maken van een beginsituatie op het vlak van hun digitale mogelijkheden.

Basisonderwijs

Vanuit de overtuiging dat leerlingen die sneller leren en extra uitdaging nodig hebben en specifieke aandacht vereisen, versterkte het team basisonderwijs tevens het pedagogisch en didactisch handelen van leraren om uitdagend onderwijs te realiseren voor cognitief sterk functionerende leerlingen (BAO

BI 2.2). Specifiek zetten zij daarom het lerend netwerk 'cognitief sterk functionerende leerlingen' op poten. Daarin werd er onder meer gefocust op differentiatie, organisatievormen, materialen en effectieve lesmethoden. In totaal namen, verdeeld over 6 netwerken, 101 schoolteamleden deel.

Daarnaast had de pedagogische begeleiding van het basisonderwijs ook 52 werkdagen aandacht voor het versterken van de didactiek met betrekking tot wiskunde, over de domeinen getallen, meetkunde en meten, vanuit wetenschappelijke inzichten (BAO BI 2.3). Meer bepaald organiseerde het team basisonderwijs in dat kader onder andere het lerend netwerk 'wiskunde didactiek getallen', waarvoor zich ongeveer 140 schoolteamleden inschreven. Het netwerk stond in het teken van het inzichtelijk aanleren van het getalbegrip tot 20, optellen en aftrekken tot 20 volgens het handelingsmodel en materialen om de concrete en schematische voorstellingswijzen te versterken. Het succes van dit netwerk blijkt niet enkel uit het deelnemersaantal.

“Uit de effectmeting bleek dat 92% van de deelnemers tevreden tot zeer tevreden waren met de inhoud en de aanpak van het netwerk. Bovendien gaf 90% van de deelnemers aan nieuwe inhoud geleerd te hebben over het aanbrengen van getalbegrip en bewerkingen tot 20 en gingen de meeste deelnemers reeds aan het werk met de nieuwe inhoud, of waren ze van plan dit te doen.”

(pedagogisch adviseur basisonderwijs)

Verder merken we ook dat de pedagogische begeleiding van het basisonderwijs met 162 werkdagen, stevig haar schouders zette onder de professionalisering in het kader van leesdidactiek, met effecten op de lees- en spreekvaardigheid van de lerende door het gebruiken en implementeren van wetenschappelijke inzichten (BAO BI 2.4). In de feiten werd, naast schoolspecifieke begeleidingen en een lerend netwerk over spreekvaardigheid bij kleuters die opgroeien in een meertalige context, het thematraject 'Word Lees-Krachtig' georganiseerd. In deze vorming leerden schoolteams en schoolleiders het niveau begrijpend lezen van leerlingen in het basisonderwijs duurzaam te verbeteren en de klaspraktijk over lezen te optimaliseren door het lagereschoolteam te versterken vanuit de didactiek LIST en DENK. Daarnaast was er ook aandacht voor het verspreiden van verworven inzichten naar het volledige schoolteam en de verankering van een leesbeleid binnen het ruimere schoolbeleid. Om een duurzaam effect te bereiken, liep deze vorming over twee schooljaren. Tijdens het schooljaar 2022-2023 namen 243 schoolteamleden voor de eerste keer deel, terwijl 104 deelnemers het tweede jaar van het traject afwerkten.

Secundair onderwijs zet via duaal Leren in op het realiseren van kansen

De pedagogische begeleiding van het secundair onderwijs hield de vinger aan de pols en ondersteunden scholen omtrent duaal leren (SO BI 2.1). Tijdens een 'Ronde Van Vlaanderen' bij alle OVSG-scholen met een duaal traject, werden knelpunten besproken, het evaluatiebeleid behandeld, en de impact van de onderwijshervorming op de scholen besproken. Er werd stap voor stap uitleg gegeven over de onderwijshervorming om te zien hoe de scholen ermee omgingen en hun toekomstperspectief te bepalen.

Alle scholen met een duaal traject sloten zich aan bij regionale onderwijsfora of interregionale lerende netwerken in de buurt, georganiseerd door relevante organisaties in de sector ([Volta](#), [Woodwise](#), [Educam](#), Mtech+ en [Constructiv](#)). Daarnaast organiseerden het team secundair onderwijs zelf een lerend netwerk, dat voorzien was van inzichten, inspiratie, informatie en de mogelijkheid om problemen te bespreken en materialen te delen.

2.2.8 Beleidsimpuls 3: Datageletterdheid

	BAO			SO			DKO		POC/CLB		VO	
	Doel	Bereik		Doel	Bereik		Doel	Bereik	Doel	Bereik	Doel	Bereik
		School	SG		School	SG						
BAO BI 3.1	200	174	7	0		1						
BAO BI 3.2	100	130	4									
BAO BI 3.3	50	2										
CLB BI 3.1									3	2		
CLB BI 3.2									3	1		
CLB BI 3.3									3	0		
DKO BI 3.1												
NO BI 3.1	0	35	5	0	10	2			0	1		

Tabel 13: vooropgesteld versus werkelijk bereik 'datageletterdheid'

	BAO (32,9 VTE)	DKO (7,7 VTE)	POC/CLB (4,6 VTE)	SO (6 VTE)
Overige	11,26%	0,00%	12,31%	22,22%
Uitvoering	88,74%	100,00%	87,69%	77,78%

Tabel 14: relatieve tijdsverdeling PBD 'datageletterdheid'

Werken aan datageletterdheid vormt een uitdaging

Scholen, academies en centra beschikken steeds over meer informatie. Omgaan met de veelheid aan complexe informatiebronnen is een uitdaging. Het is vanuit die vaststelling dat de pedagogische begeleidingsdienst, over de verschillende onderwijsniveaus heen, in totaal 325 werkdagen investeerde in het ondersteunen van teams bij het datageletterd werken. Het is echter belangrijk om te vermelden dat deze tijdsinvestering een onderschatting is van de werkelijke investeringstijd. Datageletterdheid is immers geen opzichzelfstaand doel, maar vormt eerder een rode draad en middel doorheen onze volledige werking, verspreid over de verschillende kerntaken. De poster op de volgende pagina illustreert mooi de uiteenlopende manieren waarop de pedagogische begeleidingsdienst datageletterdheid aanwendt en de wijze waarop dit thema verworven is met tal van andere inhouden.

Datageletterdheid in de rugzak van onze begeleiders

DOELEN

- onderzoekende houding stimuleren
- evidence informed werken
- gebruik van harde en zachte data op alle niveaus (school, klas, leerling) en fasen van het proces (probleemstelling, hypothesen onderzoeken, selectie van acties, effectmeting)

AANBODGESTUURD: WAT BIEDT OVSG AAN?

Ontmoetingsdag voor directies secundair: mogelijkheden van DataWijzer overlopen – wat kan DataWijzer opleveren voor mijn school?

- Afstemmen op de beeldvorming (leerlingen/klas/vakgroep): wat weten we over het aantikken op de risicokenmerken (OKI) en hoe kunnen we het onderwijs hierop afstemmen?
- Bepalen drivers (probleemstellingen)/beleidslijnen: wat zijn knipperlichten en wat zijn interne hypothesen hierbij?

Sessie kansrijk oriënteren voor schooldirecties en CLB-medewerkers: voorbeeld van een school rond opvolgen van adviezen. Deze elementen worden gemonitord:

- slaagkansen bij het volgen van adviezen
- slaagkansen bij het niet volgen van adviezen
- slaagkansen van de instromers
- slaagkansen in het derde jaar afhankelijk van de basisoptie in het tweede jaar

Terugkoppeling van de resultaten van de proefafname van de OVSG-toets in het eerste jaar secundair aan de secundaire scholen. Dit geeft bijkomende informatie voor het schoolbeleid.

Seminarie: duurzaam verankeren

Scholen kregen een studiedag van Virginie März over duurzame veranderingsprocessen op school. Bij de planning van deze processen moet er ook aandacht zijn voor het monitoren.

Op de tweede dag van het seminarie werd ingegaan op werkbare scholen. Scholen kregen tijd om te werken aan het beleidsplan van de school, met ondersteuning van de pedagogische begeleidingsdienst.

Opleiding voor nieuwe directies: Er is aandacht voor de onderzoekende houding via o.a. beleidsplanning en klasbezoeken, bv. door leerwandelingen: fietsbezoek met kijkwijzer (taak, instructie, werkvorm, leerlinggericht).

Tweejarig thematraject datageletterdheid: data inzetten voor kwaliteitsvolle schoolontwikkeling

- 10 vormingsmomenten
- 4 netwerkmomenten
- 1 intake en 6 begeleidingsmomenten

- Vormingen: datateammethode® is de leidraad, met concrete uitdieping van databronnen en het opstellen van goede enquêtes.
- Netwerken: vier sessies
  - Jaar 1 – netwerk 1: wat is een goede probleemdefiniëring en brainstormen rond hypothesen
  - Jaar 1 – netwerk 2: koppeling met IKZ-kader OVSG, participatie van het team, transfer naar het werkveld, intervisie
  - Jaar 2 – netwerk 1: draagvlak creëren, werkbaar school, het eigen proces op school delen met de andere deelnemers van het traject (interview, extra werktijd met een pedagogisch begeleider)
  - Jaar 2 – netwerk 2: aandachtspunten bij centrale toetsen, evidence informed werken (bezorgen van een bronnenlijst), keuze van acties en maatregelen, zichtbaarheid, verduurzamen
- Begeleidingen: 6 sessies op de school, met een eigen gekozen probleemstelling
- Ondersteunend materiaal: casus rond begrip lezen en kijkwijzer per procesonderdeel

School in de spiegel: onderzoekende houding stimuleren en evidence informed werken

In dit traject maken we de combinatie van

- een beginsituatieanalyse (samen met de personeelsleden) met documentenstudie en/of klasobservaties
- een wetenschappelijke literatuurstudie (telst, podcast, film,...).

Deze onderdelen zijn nodig om te komen tot

- een krachtige reflectieve dialoog met de personeelsleden (leerkrachten en beleidsteam)
- geïnformeerde beslissingen (evidence informed).

TRAIN-THE-TRAINER

- Het thema **datageletterdheid** centraal op een gemeenschappelijke bijeenkomst van de pedagogische begeleiding van OVSG

Beoefening: OVSG-pedagogisch begeleiders versterken bij het begeleiden van onderzoeken in de scholen. Er werd o.a. een brainstormoefening uitgevoerd naar hypothesen (oorzaken) bij zwakke toetsresultaten.

VRAAGGESTUURD: MAATWERK VOOR DE SCHOOL (beleids- en personeelsniveau)

Anker van de pedagogische begeleiding overloopt de DataWijzer met de school.

- Knipperlichten: wat verder onderzoeken?
- Komen tot een sense of urgency
- Waarop hebben we wat: circle of impact

Samenwerking met pedagogische begeleiding van de steden:

- Antwerpen:** Beginsituatieanalyse/effectmeting (onderzoeken in de scholen): tot op de klasvloer (lesobservaties, ...), tot in vakwerkgroepen (documentenstudie, wetenschappelijk onderzoek, ...), tot op het beleidsniveau.
- Gent:** Infosessies over datageletterdheid voor de Gentse secundaire scholen: koppeling met IKZ - probleemstelling en hypothesen – circle of impact.

Onderzoeken in meerdere scholen:

- reflectieve dialoog op pedagogische studiedagen met vakwerkgroepen
- hypothesen onderzoeken, bv. bij tegenvallende schoolresultaten
- inhoudelijk vormgeven van beleidsplannen/drivers: probleemstelling (doel formuleren) – hypothesen onderzoeken – selecteren van acties – effectmeting
- ...

Lesson Study: één traject in BuSO school (schooljaar 21-22)

Lesson Study is een krachtige methodiek van interne professionalisering voor het versterken van de lessen. Leraren ontwerpen samen een les waarbij het leren van de leerling centraal staat, ze voeren die onderzoeksles uit en sturen deze bij.

Scholen ondersteunen bij het ontwikkelen van instrumenten om kwalitatieve data te verzamelen, bv

- leidraad voor focusgesprekken met leerlingen
- observatiewijzers tijdens klasbezoeken
- leidraad voor klasinterviews
- leidraad voor focusgroep feedback en evaluatie (Stedelijk Lyceum Topsport)
- ...

Figuur 6: de PBD werkt op verschillende manieren aan datageletterdheid

De rOK-tool wordt verder uitgerold

Tijdens het schooljaar 2022-2023 werkten de teams van de verschillende onderwijsniveaus tijdens de gemeenschappelijke bijeenkomst van 26 januari (zie verder) met de resultatenrapporten, gegenereerd door de rOK-tool (NO BI 3.1). De rOK-tool is een reflectie instrument dat school- en academieteams in staat stelt om een professionele dialoog aan te gaan over onderwijskwaliteit in de school-/academie- en klaspraktijk, binnen de contouren van het referentiekader voor onderwijskwaliteit. De feedback die we zowel uit de verschillende teams, als de werkgroep Duurzaam Begeleiden (zie verder) kregen, stelde ons in staat om de resultatenrapportage verder te verfijnen op maat van onze scholen en academies. De ambitie is om gedurende het schooljaar 2023-2024 de digitale omgeving, waarin de bevraging wordt afgenomen en de resultaten worden ontsloten, verder door te ontwikkelen, mee proef te draaien in het veld en het uiteindelijk breed in te zetten als instrument om begeleidingen te onderbouwen en richting te geven.

Team basis en secundair zetten verder in op het thematraject datageletterdheid

Voor het tweede schooljaar op rij organiseerden de pedagogische begeleidingsdiensten van het basis- en secundair onderwijs het thematraject dat inzet op de ondersteuning van beleidsteams om doelgericht informatie te verzamelen, te interpreteren, te analyseren en er actief gebruik van te maken. Het doel van dit thematraject is de ondersteuning en versterking van het schoolbeleid vanuit een datageletterd proces. De focus ligt daarbij op het verzamelen van informatie uit verschillende bronnen, de juiste informatie kiezen in functie van specifieke noden, een stapsgewijze aanpak om van databronnen te komen tot acties en de meerwaarde van effectief datagebruik voor kwaliteitsontwikkeling. In totaal stapten 15 deelnemers voor een eerste maal in het traject, terwijl 27 beleidsteamleden het traject hebben afgerond.

“Wat datageletterdheid betreft, stellen we vast dat scholen hier nog niet warm voor lopen. Het besef groeit maar de goesting is onvoldoende aanwezig. Het onderwerp is al sterk aanwezig bij inspectie en PBD maar kan nog groeien in de instellingen. Het ontbreekt scholen ook aan de tijd om hier focus op te leggen.”
(pedagogisch begeleider basisonderwijs)

Verder begeleidde het team basisonderwijs specifiek 32 werkdagen scholen bij het begrijpen en omzetten van data uit de KOALA-screening en andere schooleigen data naar concrete acties om de school- en klaswerking te optimaliseren met effecten op de lerende.

Gesprekswijzer data is de kers op de taart voor de permanente ondersteuningscel CLB

Met het oog op het datagedreven ondersteunen van de kernopdrachten beeldvorming en signaalfunctie en het vaardiger maken van CLB-medewerkers en beleidsteams in het gebruiken van data, ontwikkelde de POC CLB een methodiek die scholen en CLB's rond de tafel brengt. Het raamwerk⁸ voor het datagesprek, dat gebaseerd is op het schema van Van Gasse en collega's (2015), faciliteert een gelijkwaardige dialoog tussen de school en het CLB om samen cijfers te lezen, analyseren en interpreteren en zo te komen tot acties die leiden tot het verbeteren van de leerlingenbegeleiding. De individuele inbreng van alle partners is in elke fase van belang om zo te komen tot een constructieve dialoog. De focus ligt niet op de 'best practice' maar op de 'next practice' en op het borgen van wat al goed loopt.

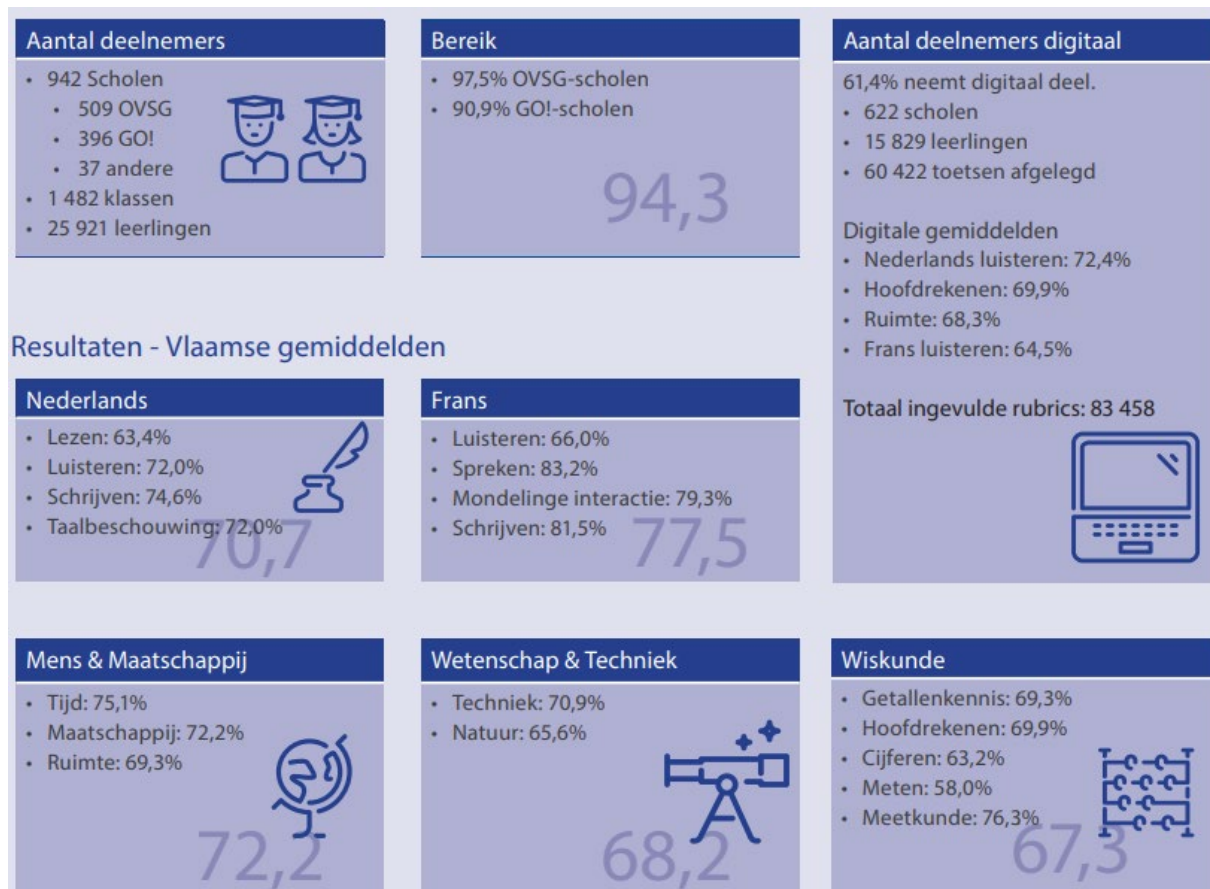
---

⁸ Zie ook [Imago](#) - editie juni 2023

OVSG-toets en schoolfeedbackrapport als motor voor kwaliteitsontwikkeling

Het schoolfeedbackrapport helpt scholen bij de interpretatie en verwerking van hun resultaten op de OVSG-toets. In het schooljaar 2022-2023 kreeg het rapport via een interactieve webtoepassing een nieuw, gebruiksvriendelijk jasje.

Het schoolfeedbackrapport stimuleert scholen om de informatie uit hun toets-deelname in te zetten voor kwaliteits- en schoolontwikkeling. Onze pedagogisch adviseurs investeerden 170 werkdagen in de ondersteuning van 179 scholen bij het destilleren van kwaliteitsvolle feedback en hielpen de scholen om de resultaten binnen de eigen context te interpreteren en de didactische doorvertaling te maken naar het hele team (BAO BI 3.1). Nu het rapport via een interactieve webtoepassing ontsloten wordt, kunnen de tabellen en grafieken naar wens aangepast worden om zo gegevenssets te tonen en verbergen, te koppelen aan andere data en in te zetten als uitgangspunt voor reflectie en kwaliteitszorg.

Figuur 5: factsheet OVSG-toets 2023

2.2.9 Beleidsimpuls 4 Samenwerking met Leerpunt

Vanaf schooljaar 2023-2024 voorziet het beleid ook nieuwe impulsmiddelen voor de implementatie van het nieuwe Leerpunt. Aan de PBD's is gevraagd om toe te lichten hoe zij de samenwerking met Leerpunt gaan inpassen in hun werking.

Over de netten heen is hierover intensief overlegd om tot een gelijkgerichte aanpak te komen. De PBD's zien een meerwaarde in de samenwerking met Leerpunt op beleidsmatig vlak. Zij kunnen onderbouwde feedback geven op onderzoeksvragen die het Leerpunt formuleert en zijn de aangewezen partners om de relevantie en praktische vertaalslag van deze onderzoeksvragen voor de gebruikers van alle niveaus (i.c. schoolteams en leerkrachten, leersteuncentra, leerondersteuners,..) in te schatten. Ook hebben zij zicht op dringende noden en urgente praktijkvragen. In hun respectievelijke begeleidingsplannen geven zij aan hoe zij ondersteuningsnoden van scholen systematisch ontvangen en structureel aanpakken via wetenschappelijk onderbouwde methodieken. Dankzij een direct contact en een duurzame relatie met scholen kunnen de PBD's de gegenereerde inzichten in de volledige breedte van de schoolwerking integreren en implementeren.

Daarnaast zijn de inzichten die het Leerpunt genereert van wezenlijk belang voor de professionalisering van de medewerkers van de PBD. De onderzoekers kunnen deze professionalisering versterken door hun inzichten structureel en systematisch met de PBD's te delen. De PBD's vragen om deze info snel, maximaal en rechtstreeks vanuit het Leerpunt te laten doorstromen naar de pedagogische begeleiding.

Het professionaliseren van schoolteams en onderwijsprofessionals is een decretale opdracht van de PBD's. Dankzij het direct contact en de duurzame relatie met scholen, staan de PBD's dichtbij het werkveld. Hiervoor ontvangen de PBD's personele middelen, werkingsmiddelen, gekleurde middelen in het kader van specifieke onderwijsnoden (datageletterdheid, leersteun, effectieve didactiek...) en leggen de PBD's verantwoording af.

Onderzoek en ervaring leert ons dat geïntegreerde trajecten duurzamere effecten teweegbrengen dan een eenmalig professionaliseringsinitiatief. We pleiten dan ook voor een gedifferentieerde professionaliseringsstrategie waarin we het hele continuüm bestrijken van intensieve trajecten met implementatie tot op de klasvloer tot netwerken waar de good practices gedeeld worden en waarbij de PBD's een faciliterende rol (kunnen) opnemen. De inzichten die het Leerpunt genereert kunnen zo via onze kanalen een duurzaam implementatieproces lopen.

De PBD's kunnen goed inschatten wat succesfactoren en belemmerende factoren zijn bij de implementatie van onderwijsvernieuwingen. Als het Leerpunt onderzoek uitbesteedt, is het ook hier een win-win als de onderzoekers hun resultaten delen met de PBD's. Op die manier kunnen we helpen om onderzoeksresultaten te valoriseren en effect te realiseren. Hiervoor kan een actie rol in de stuurgroepen belangrijk of zelfs noodzakelijk zijn.

De PBD's hebben een traditie van 'internetten-samenwerking' over belangrijke thema's. Dankzij deze samenwerking, coveren we het volledige onderwijsveld. Ook hier kunnen de inzichten van het Leerpunt expliciet meegenomen worden en blijvend ingebed worden in onze reguliere werking.

Binnen het netoverstijgend overleg hebben de PBD's 6 operationele doelstellingen geformuleerd om de samenwerking met Leerpunt doelgericht vorm te geven.

- OD 1: De pedagogische begeleidingsdiensten bouwen een prioritair en structureel partnerschap uit met Leerpunt.
- OD 2: De pedagogische begeleidingsdiensten nemen ex officio deel aan de gebruikerscommissie van Leerpunt.

- OD 3: De pedagogische begeleidingsdiensten dragen bij tot het identificeren van de kennisnoden voor de onderwijspraktijk.
- OD 4: De pedagogische begeleidingsdiensten versterken middels een samenwerking met Leerpunt hun evidence-informed werking.
- OD 5: De pedagogische begeleidingsdiensten benutten de samenwerking met Leerpunt om de eigen professionalisering te versterken.
  - Naargelang het thema kunnen mogelijk inzichten rechtstreeks geïntroduceerd worden bij de (vak)begeleiders.
  - Daarnaast is een gezamenlijk professionaliseren van begeleiders, lerarenopleiding en eventuele andere partners, zoals bijvoorbeeld onderwijsinspectie, een uitgelezen kans om het onderwijsveld te laten kennismaken met resultaten van wetenschappelijk onderzoek.
- OD 6: De pedagogische begeleidingsdiensten benutten de samenwerking met Leerpunt om hun capaciteit in het realiseren van hun decretale kernopdracht te versterken en uit te breiden.

Het inhoudelijk vormgeven van de samenwerking met Leerpunt (beleidsimpuls 4) sluit naadloos aan bij deze operationele doelstelling uit het begeleidingsplan 2022-2025:

- De PBD (SKI) ontwikkelt en implementeert een werkingskader met het oog op het inhoudelijk en agogisch wetenschappelijk onderbouwen van de begeleidingspraktijk.

3 Organisatieontwikkeling

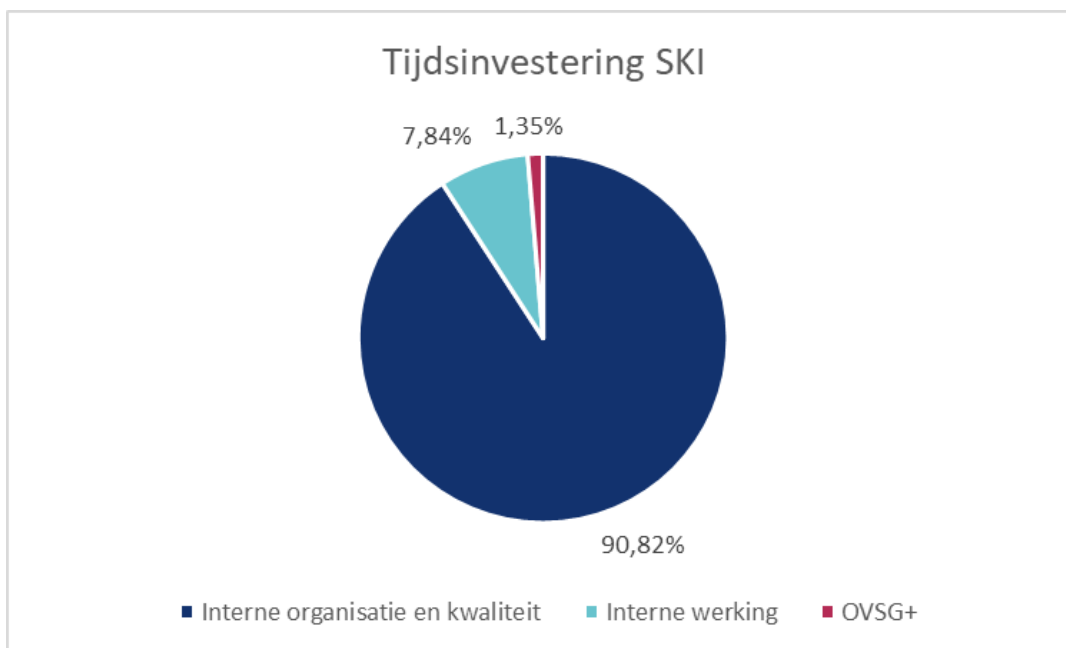
Het personeels- en professionaliseringsbeleid van de pedagogische begeleidingsdienst is grotendeels ingebed in de brede organisatie van OVSG en wordt mee ondersteund door de afdeling Personeel & Organisatie. De functioneringscyclus en arbeidsreglementering werden uitgevoerd zoals beschreven in het begeleidingsplan.

3.1 Kwaliteitsontwikkeling

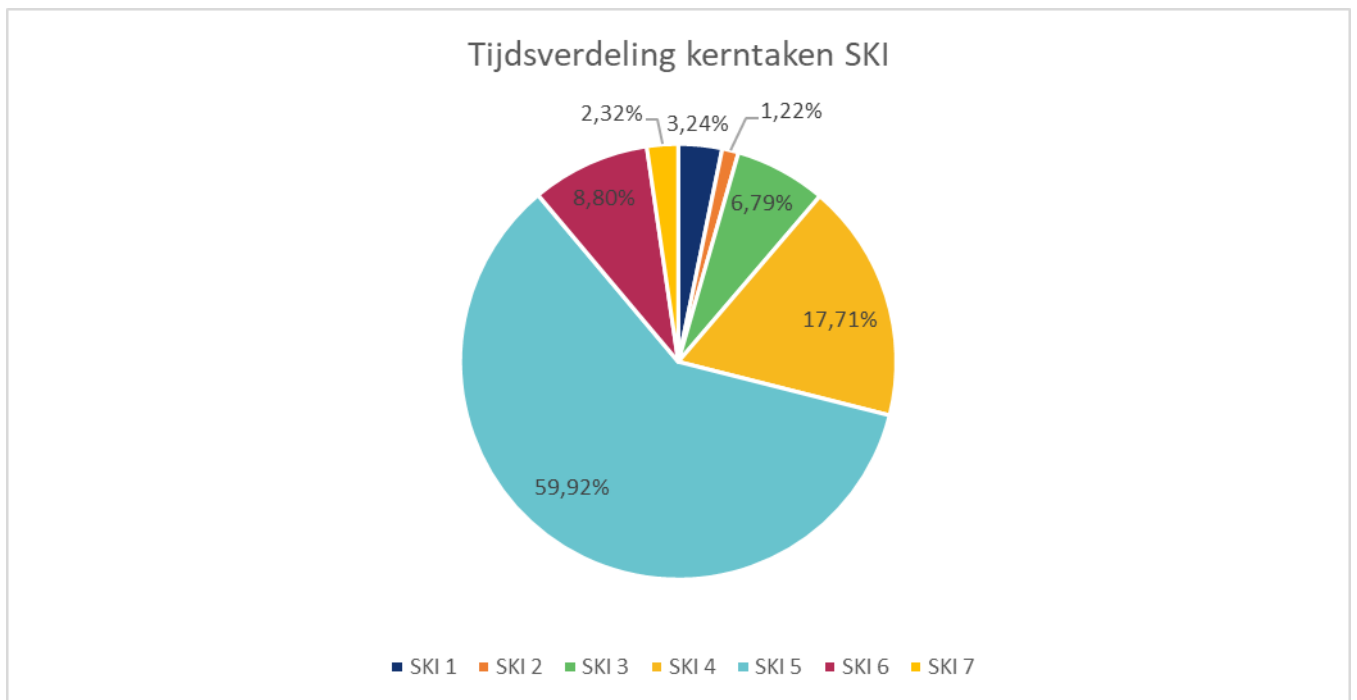
3.1.1 Investeren in een kwaliteitsvolle begeleidingspraktijk

Om de interne kwaliteitsontwikkeling op te volgen en te ondersteunen is de Stafdienst voor Kwaliteit en Innovatie (SKI) opgericht. In het begeleidingsplan 2022-2025 zijn hiervoor 6 operationele doelen opgenomen. Daarnaast ging ook tijd naar de interne werking OVSG-breed, de samenwerking met OVSG+ en naar extern overleg (netoverstijgend overleg D4, formeel overleg inspectie–pedagogische begeleiding, stuurgroepen curriculum en verplichte toetsen, ontwikkelcommissies, ...)

De volgende figuren geven een beeld van de totale investeringstijd in de verschillende thema's van organisatieontwikkeling. Zoals beschreven in het begeleidingsplan 2022-2025 vormen deze data een uitgangspunt voor het onderzoeken en bewaken van de kwaliteit van onze werking.

Figuur 6: relatieve tijdsinvestering SKI

Figuur 7: relatieve tijdsinvestering SKI in kerntaken

We merken een grote tijdsinvestering (60% - 712 werkdagen) in het ontwikkelen en implementeren van innovatieve (digitale) materialen in functie van de begeleidingspraktijk. Dit omvat al het ontwikkelwerk van (digitale) tools in functie van de implementatie op de klasvloer van:

- DKO-Kompas
- Leer Lokaal (basisonderwijs)
- OVSG-toets en schoolfeedbackrapporten
- Reflectie instrument - rOK-tool

Daarnaast ging een substantieel tijdsdeel (18% - 210 werkdagen) naar het onderzoeken en op systematische wijze bewaken van de begeleidingspraktijk met het oog op het borgen, bijsturen en verbeteren van haar werking als professioneel lerende organisatie. Hiermee hangt ook de interne professionalisering samen (7% - 81 werkdagen). 25% van de tijdsinvesteringen binnen de stafdienst voor Kwaliteit en Innovatie zijn dus gericht op het expliciet bevorderen van de interne expertise-ontwikkeling.

3.1.2 Strategische planning en opvolging – IKZ-klok

Aan het doel 'De PBD onderzoekt en bewaakt op systematische wijze de begeleidingspraktijk met het oog op het borgen, bijsturen en verbeteren van haar werking als professioneel lerende organisatie' wordt PBD-breed 326 werkdagen gependend.

Een belangrijk intern orgaan is de pedagogische raad, samengesteld uit de coördinatoren van de PBD onder leiding van de directeur PBD. Zij bepalen samen de krijtlijnen en vergaderen een keer per maand. Op de agenda van de pedagogische raad wordt cyclisch en systematisch aandacht besteed aan:

- De opvolging van de realisatie van de operationele doelen van het begeleidingsplan 2022-2025

- Analyse van de registratie van begeleidingstijd en bereik. Het registratiesysteem (waarbij elke begeleider bijhoudt aan welke doelen hij/zij zijn begeleidingstijd besteed en welke instellingen bereikt) genereert de data waarmee dit verslag is opgebouwd.
- Analyse van de effectmeting van een selectie van lerende netwerken
- Niveau-overstijgende samenwerking en afstemming m.b.t. inhoudelijke thema's
- Interne professionalisering

3.1.3 Effectiviteit (tevredenheid, effect)

Interne aanpak OVSG

Na de oplevering van het instrument 'Evaluatie van doelgerichte begeleidingsinterventies' (OBPWO 21.02) zijn we gestart om dit instrument te integreren in onze praktijk van effectmeting. Vanuit een onderzoekende benadering hebben de bestaande evaluatiesystemen binnen de PBD in kaart gebracht en zorgvuldig overwogen welke aanpassingen we konden doorvoeren in functie van EDBI. Waar nodig zijn onze evaluatievragen en -schalen aangepast.

We zijn hierbij doordacht te werk gegaan om te vermijden dat we de sterktes van de eigen traditie en systeem van effectmeting (vertrouwdheid, herkenbaarheid, draagvlak) op de helling zouden zetten. Om planlast en bevragsingsmoeieheid te vermijden, hebben we gekozen voor de meting van een beperkt aantal interventies en een bewuste selectie van vragen uit het EDBI-instrument opgenomen. OVSG zet EDBI vooral in voor de effectmeting van netwerken.

We hebben er voor gekozen om bij trajecten met sterk inhoudelijke en vormende focus zowel een voor- als nameting te doen. Op die manier kunnen we naast tevredenheid ook leerwinst en implementatie in kaart brengen. Hiervoor zijn een stappenplan met handleiding en sjablonen ontworpen, zodat de planlast van de begeleiders minimaal wordt. Van deze netwerken worden de resultaten ook globaal bekeken om tevredenheid en leerwinst in kaart te brengen. Deze resultaten zijn mee verwerkt in dit verslag. Bij netwerken met een meer ad hoc of verbindend karakter kiezen we voor een eenmalige nameting.

Uit de handleiding:

Lijst met netwerken

Voor- en nameting	Nameting
<p>BAO: netwerk cognitief sterk functionerende leerlingen, netwerk schaarste, netwerk schoolwerkplanning, netwerk wiskunde didactiek getallen, netwerk leerlokaal</p> <p>SO: netwerk school in de spiegel</p> <p>CLB: netwerk datageletterdheid</p>	<p>BAO: zorgcontactdagen, ontmoetingsdagen directies, diverse netwerken</p> <p>SO: ontmoetingsdagen directies, begeleiding vakgroepen in Antwerpen, seminarie</p> <p>DKO: functietrajecten, thematrajecten, netwerken</p> <p>CLB/POC: fora, traject informatiegeletterdheid</p>

Materialen 22-23

Vragenlijsten 2122 vergeleken met EDBI en aangepast

(4 verplichte basisvragen, 5 punten schaal, NVT, responsgraad...)

3 sjablonen van vragenlijsten : Forms

- Voormeting (basis)
- Nameting (basis)
- Nameting (uitgebreid)

Het **basisjabloon** omvat:

- de verplichte gesloten vragen
- mogelijkheid om eigen vragen toe te voegen

Het **uitgebreide sjabloon** voorziet daarnaast ook uitbreidingsvragen over

- de basisvragen
- de belemmerende en ondersteunende factoren
- de kenmerken van het traject

Inzetten op ondersteuning en integratie van effectmeting in praktijk

De begeleider kan een deel van het sjabloon naar zijn hand zetten

[Handleiding](#)

Samenwerking voor de evaluatie van doelgerichte begeleidingsinitiatieven (EDBI)

De onderwijsverstrekkers hebben in het verleden op het vlak van effectiviteitsmeting al heel wat stappen gezet en hun eigen interne evaluatie-instrumenten ontwikkeld. Binnen het netoverstijgend overleg D4 is op regelmatige basis info uitgewisseld over de praktijken van effectiviteitsmeting.

Het OBPWO-project m.b.t. de evaluatie van doelgerichte begeleidingsinitiatieven (EDBI)¹ is door de onderwijsverstrekkers systematisch opgevolgd. De pedagogische begeleidingsdiensten kregen de opdracht om het instrument te implementeren in de begeleidingspraktijk. Binnen het D4-overleg hebben de leden van gedachten gewisseld over hun aanpak. Ze hebben ook het overleg met het kabinet gezamenlijk voorbereid.

Op 15 november 2022 gaf elke pedagogische begeleidingsdienst een toelichting aan het kabinet over de specifieke aanpak. Daaruit bleek dat er veel gelijkenissen zijn:

- Elke PBD heeft de aanpak intern doorgesproken en is ermee gestart.
- Elke PBD maakt een gerichte selectie uit de vragen, eerder dan een integrale afname van het instrument. Zo blijft de responsgraad hoog en de dataverwerking gericht.
- Elke PBD legt er zijn eigenheid in en integreert het systeem in de bestaande praktijken.
- Deze aanpak zorgt ervoor dat het systeem herkenbaar blijft voor de begeleiders, met ruimte voor autonomie en draagvlak.
- Elke PBD benadert dit onderzoekend en vraagt de nodige tijd en ruimte om te delen en leren van mekaar.

Op het overleg met het kabinet op 28 maart 2023 hebben de PBD's en POC's een tussentijdse stand van zaken toegelicht en hun ervaringen met het instrument besproken. De presentaties zijn onderling uitgewisseld. Hier is gebleken dat alle PBD's en POC's stappen zetten bij het in kaart brengen van de effectiviteit en de integratie van het EDBI-instrument in dit proces. Vaak zijn intern sjablonen en handleidingen ontwikkeld om de begeleiders te helpen bij het gebruik van het EDBI-instrument en hen te ondersteunen bij de analyse van de resultaten.

De PBD's benadrukken het belang van veiligheidsgevoel en eigenaarschap bij de begeleiders. Er is zeker vraag naar voldoende flexibiliteit en de mogelijkheid om bepaalde vragen en items aan te passen. Ook

blijft het voor de PBD's een evenwichtsoefening om gericht data te verzamelen zonder de scholen te overbevragen.

Er is een netoverstijgende vertaalslag gemaakt van het EDBI-instrument naar de CLB-context. Voor huidige netoverstijgende projecten (Prodia, Onderwijskiezer) wordt ook gekeken waar de link kan worden gemaakt. Men wil verder ook netoverstijgend bekijken of EDBI verrijkt kan worden met andere vragen en zo een set van vragen te ontwikkelen waaruit de CLB-teams kunnen putten.

3.1.4 Wetenschappelijke onderbouwing van de begeleidingspraktijk

We maken werk van een werkingskader voor het inhoudelijk en agogisch wetenschappelijk onderbouwen van de begeleidingspraktijk. We volgen hierbij relevant onderzoek op en gaan bewust op zoek naar samenwerking met experts/onderzoekers/academici. Samen met de andere pedagogische begeleidingsdiensten hebben we geparticipeerd aan de wetenschappelijke adviesgroep, een initiatief van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. We verwijzen hiervoor naar het hoofdstuk samenwerking.

Naast het opvolgen en dissemineren van onderzoeksprojecten voorzien we ook ruimte voor intern ontwikkelwerk. Zo is in het eerste semester door een stagiair pedagogische wetenschappen (KU Leuven) een Persoonlijk interpretatiekader van de begeleider opgemaakt. Het is een reflectie instrument op basis van het onderzoek van G. Kelchtermans.

Dit instrument is ingezet in de interne lerende netwerken van de PBD (Groeiwijs en Startwijs) om de begeleiders inzicht te geven in hun professioneel zelfverstaan binnen hun opdracht.

Aangepast overgenomen uit De professionele ontwikkeling van leerkrachten basisonderwijs vanuit het biografisch perspectief (p. 277), door Geert Kelchtermans, 1994

De interne digitale Gids voor begeleiders is het centraal instrument om wetenschappelijke inzichten te ontsluiten en toegankelijk te maken voor de begeleiders.

3.2 Expertise-ontwikkeling en interne professionalisering

3.2.1 Begeleiden van scholen met grote noden – aanpak 2023-2024

Interne aanpak en professionalisering

In het schooljaar 2022-2023 is het begeleiden na doorlichting en vooral de specifieke aanpak voor scholen in een verplicht traject na negatieve doorlichting onder de loep genomen (zie ook onder werkgroep duurzaam begeleiden). Dit resulteerde in een aantal materialen (stappenplan, sjabloon voor begeleidingscontract...) en het gelijkgericht maken van de interne afspraken. Om het overzicht te behouden wordt er in het schooljaar 2023-2024 een centraal monitoringssysteem opgezet.

Een eerste denkoefening over de detectie van scholen met grote noden toont de nood aan afstemming over diensten en niveaus heen en de behoefte aan professionele dialoog en collegiale consultatie.

We voorzien in 2023-2024 een intern lerend netwerk waarin de begeleidingspraktijk m.b.t. het omgaan met scholen met grote noden centraal staat. Hierbij worden ook de documenten en sjablonen die de werkgroep Duurzaam begeleiden heeft ontwikkeld, uitgetest en besproken. Naast deze niveau-overstijgende aandacht, zullen ook de teams en regio's systematisch tijd vrijmaken binnen het dienstoverleg om deze casussen te bespreken.

Daarnaast wordt op regelmatige basis het bespreken van scholen met grote noden op de agenda van de regioteams geplaatst.

Netoverstijgende afstemming

Vanuit de overheid (kabinet onderwijs) is de verwachting geformuleerd dat er over de pedagogische begeleidingsdiensten heen overeenstemming is over de definitie van scholen met grootste noden en de kenmerken die daarbij horen. Dit houdt in dat de PBD's hierover netoverschrijdend de nodige afspraken maken zodanig dat de definiëring van instellingen met de grootste noden in elke dienst dezelfde betekenis heeft.

De PBD's hebben hun definities vergeleken en afgestemd. Over de volgende generieke definitie is er consensus met alle onderwijsverstrekkers:

Een school met grote noden is een school waarbij uit kwalitatieve en kwantitatieve data en dialoog blijkt dat de onderwijskwaliteit onvoldoende wordt gegarandeerd, waardoor het pedagogisch project en de ontwikkeling van alle lerenden in het gedrang komen.

Daarnaast zijn ook de stappenplannen voor detectie en mogelijke indicatoren besproken en vergeleken. De detectie en aanpak van deze scholen en de begeleidingsmaatregelen die daarbij horen, worden geoperationaliseerd binnen de eigenheid van elke PBD, in lijn met de eigen visie, schaalgrootte en expertise.

Op dit ogenblik is elke PBD dit proces verder aan het vormgeven. Deze ervaringen worden weer opgenomen in toekomstig overleg.

3.2.2 Werkgroep duurzaam begeleiden

De PBD-interne werkgroep duurzaam begeleiden is samengesteld uit pedagogisch begeleiders van verschillende diensten en niveaus.

- Zij vormen de tussenschakel tussen de begeleiders en de pedagogische raad: zij verzamelen input vanuit de verschillende diensten en niveaus en koppelen naar hen terug;
- Zij staan in voor het ontwikkelen van begeleidingsmaterialen of zijn klankbord hiervoor;

- kwamen vijf keer samen (fysiek en/of digitaal).

In het schooljaar 2022-2023 werkte de werkgroep inzake volgende thema's:

- ontwikkeling van de rOK-tool (zelfevaluatie-instrument voor scholen, centra, academies op basis van het OK-kader)
- methodieken en sjablonen voor begeleiden na doorlichting met focus op verplicht traject na negatieve doorlichting

3.2.3 Gemeenschappelijke bijeenkomsten PBD

Tweemaal per jaar komen begeleiders van OVSG en nascholers van OVSGplus samen om expertise uit te wisselen. De doelen van deze momenten zijn:

- wetenschappelijk onderzoek implementeren in de praktijk;
- gelijkgerichtheid van de begeleidingspraktijk en de nascholing versterken;
- expertise uitwisselen – leren van elkaar;
- nieuwe inzichten/kennis opdoen;
- verbindend samenwerken.

Elke gemeenschappelijke bijeenkomst wordt gewijd aan een specifiek begeleidingsthema. Hier worden, naast de organisatie van interne workshops, ook (externe) experts uitgenodigd om nieuwe wetenschappelijke inzichten te brengen. De thema's in het schooljaar 2022-2023 waren:

- **Omgaan met data – data onderbouwd werken** (26 januari 2023)
  - plenum: lezing 'Een onderzoekende schoolcultuur: Wat kan de onderzoekende professional leren van de professionele onderzoeker?' door Jan Vanhoof en Glen Molenberghs (UA)
- **Artificiële intelligentie in het onderwijs** (26 april 2023)
  - plenum: lezing 'Wegwijs in artificiële intelligentie' door Yves Molenaers, begeleider OVSG

Elke gemeenschappelijke bijeenkomst wordt systematisch geëvalueerd (via een bevraging aan alle deelnemers over de eerder vermelde doelen) en ingebed in de kwaliteitscyclus.

Daarnaast worden ook kleinschalige interne professionaliseringsmomenten aangeboden voor de hele organisatie, zoals bijvoorbeeld het gebruik van Likertschalen of het Samenwerkingsproject rond hoge doelen in het buitengewoon onderwijs.

3.2.4 Professionalisering van startende begeleiders – Startwijs

Het traject Startwijs steunt op een uitgewerkt onderbouwd curriculum en spreidt zich uit over twee schooljaren. Het staat open voor de starters in de PBD en OVSG+, maar ook andere geïnteresseerde starters binnen OVSG en KOOGO (de ouderkoepel van het stedelijk, gemeentelijk en provinciaal onderwijs) zijn welkom. Juniores op de PBD (die binnen OVSG van dienst veranderen) worden meegenomen in een aangepast traject.

Het traject is toegespitst op de noden van startende begeleiders, in nauwe afstemming met de dienst Personeel & Organisatie. Zowel inhoudelijke thema's (leren in netwerken, schoolleiderschap, kwaliteitszorg, effectmeting, omgaan met blended learning, datageletterdheid, ...) als begeleidingsdidactiek en coachende vaardigheden worden aangebracht in een veilige en zorgzame leeromgeving, met ruimte voor intervisie en uitwisseling. Op het einde van het elk trajectjaar wordt een uitgebreide evaluatie afgenomen bij de deelnemers en intern besproken. Op basis daarvan wordt het traject indien nodig bijgestuurd.

3.2.5 Professionalisering via interne lerende netwerken – Groeiwijs

Het concept Groeiwijs ging zijn derde werkingsjaar in. Doel van dit traject is effectieve professionaliseringsmomenten voor begeleiders te voorzien via interne lerende netwerken. We voorzien een drietal bijeenkomsten per jaar (halve dag) regionaal georganiseerd. Groeiwijs biedt de mogelijkheid om de eigen expertise te ontsluiten over de verschillende niveaus heen en materialen, visieteksten, leidraden te implementeren. Begeleiders nemen vrijwillig deel, maar engageren zich voor een volledig traject. Thema's en aanpak worden binnen elk netwerk afgestemd. Een waaier aan intervisiemethodieken wordt gebruikt.

3.2.6 Expertgroepen PBD

Om de inhoudelijke expertise van de begeleiders te versterken zijn in het voorjaar interne expertgroepen opgericht over pedagogisch-didactische thema's. Volgende doelen zijn hierbij geformuleerd:

- professionele teamontwikkeling: creëren van platform waarbij toekomst creëren, reflecteren, dialoog voeren en organiseren in de expertgroep centraal staan.
- gedragenheid in kaders en concepten: collega's PBD en dienst vorming bespreken, reflecteren op en spreken af wat de gemeenschappelijke kaders en concepten zijn die benut worden in de werking van PBD en dienst vorming.
- gedeelde verantwoordelijkheid: collega's PBD en dienst vorming zijn samen verantwoordelijk voor de expertwerking (zoals omschreven bij taken en opdrachten).
- samen professionaliseren: door professionele dialoog en het delen van informatie en ervaringen bouwen we samen aan het vergroten van deskundigheden en inzichten.

Taken en opdrachten van de expertgroepen in een notendop

- visie op het leergebied en eventuele didactische materialen ontwikkelen/actualiseren en wetenschappelijke kaders integreren (eindverantwoordelijkheid PBD)
- factsheet (Informatieblad) opmaken
- TT/Schoolteamvorming ontwikkelen (eindverantwoordelijkheid bij DIVO)
- analyse noden en eventuele ontwikkeling aanbod PBD in netwerken/vorming (eindverantwoordelijkheid bij PBD voor netwerk, OVSG+ voor vorming)
- bijdragen aan toetsontwikkeling
- zorgen voor interne professionalisering (indien nodig en gewenst)

Een intensief traject van interne professionalisering is ook gelopen naar aanleiding van het nieuwe leerplan BAO – Leer Lokaal.

3.3 Doelgerichte samenwerking en netwerking

3.3.1 Samenwerking met de grootstedelijke pedagogische ondersteuningsdiensten

Met het Agentschap van het Stedelijk Onderwijs Antwerpen is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen de pedagogische begeleidingsdienst van OVSG en het Autonoom Gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs (AG SO) voor het gewoon en buitengewoon basisonderwijs en buitengewoon secundair onderwijs waarbij de rollen van de respectievelijke partners verduidelijkt worden en concrete afspraken worden gemaakt over de afbakening van de ondersteuning, de afstemming bij schoolspecifieke begeleidingen en het begeleiden na een ongunstige doorlichting of visitatie.

Ook de pedagogische begeleiding van OVSG en het Onderwijscentrum Brussel (OCB) werken op structurele wijze samen via een samenwerkingsovereenkomst. De begeleiders die een specifieke opdracht hebben ten aanzien van de scholen gelegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest overleggen meerdere keren per jaar met de ondersteuners van het OCB. Schooleigen vragen en begeleiding

worden er op elkaar afgestemd opdat de scholen vanuit een gelijkgerichte aanpak werken aan onderwijskwaliteit. Deze werking wordt jaarlijks geëvalueerd en zal gecontinueerd worden.

Begeleiders van OVSG en ondersteuners van het OCB professionaliseren samen. Ze delen inhoud over hoofdstedelijke uitdagingen zoals lesgeven aan kinderen die opgroeien in armoede, omgaan met talendiversiteit en didactiek. Ook het concept van Leer Lokaal is uitgelegd en de begeleiders zijn in gesprek gegaan over de leerlijn Nederlands.

Ook met het Stedelijk Onderwijs Gent zijn afspraken gemaakt over de samenwerking en de complementariteit van de pedagogische begeleiding van OVSG met de Pedagogische Begeleiding Stedelijk Onderwijs Gent (PBSOG). Driemaandelijks vindt er een structureel overleg plaats met de begeleidingsdienst van Stad Gent, de directiecoaches en de OVSG-adviseurs om deze samenwerking af te stemmen, bij te sturen en te borgen.

De begeleiders nemen schoolbegeleidingen op vanuit specifieke noden van de scholen. Concreet gaat dit over de ondersteuning bij heel wat schoolspecifieke vragen. Daarnaast zijn er ook de verplichte begeleidingen na ongunstige doorlichting; waarbij OVSG als externe partner optreedt.

Daarnaast is er een aanbod van 'Gent-specifieke' netwerken en zitdagen, afgestemd op de lokale noden of vragen. De adviseurs informeren ook over onderwijsvernieuwingen via de ontmoetingsdagen en zorgcontactdagen.

Tenslotte is het Stedelijk Onderwijs Gent ook meegenomen in Leer Lokaal. De aanvangsbegeleiders, de collega's PBSOG, de leerondersteuners en de directiecoaches zijn geïnformeerd over het nieuwe leerplan Leer Lokaal en samen met de OVSG hebben ze het implementatieplan van deze curriculumvernieuwing vormgegeven.

3.3.2 Netoverstijgende samenwerking met de andere PBD's en POC's

Een zestal keer per jaar overleggen de directies van de pedagogische begeleidingsdiensten van het GO!, Katholiek Onderwijs Vlaanderen, OVSG en POV samen met vertegenwoordigers van de kleine onderwijskoepels. Dit overleg is niet formeel of decretaal geregeld maar het fungeert wel als overkoepelende stuurgroep voor onderliggende overlegorganen waarvoor de betrokken koepels een samenwerking zijn aangegaan.

Er werden in het schooljaar 2022-2023 onder andere afspraken gemaakt over

- definitie en aanpak van Scholen met grote noden
- aanpak en implementatie van evaluatie van doelgerichte begeleidingsinitiatieven (EDBI)
- samenwerking met Leerpunt

Een zevental keer per jaar overleggen de directies/coördinatoren van de POC-begeleidingsdiensten van het GO!, VCLB, OVSG en POV. Dit overleg is niet formeel of decretaal geregeld maar het fungeert wel als overkoepelende stuurgroep en maakt afspraken over gezamenlijke inhoudelijke thema's en projecten. Een overzicht hiervan vindt u bij dit jaarverslag.

Daarnaast is ook met de PBD's samengewerkt in de internettengroep talenbeleid en in de wetenschappelijke adviesgroep. Ook is er overleg in functie van centrale toetsen en toetsontwikkeling of bij de validering van OBPWO-onderzoek.

Internettenoverleg talenbeleid

Met de netoverschrijdende werkgroep talenbeleid spreken we af hoe we met onderzoeksresultaten werken, dragen we door professionalisering bij aan een gemeenschappelijke kennisbasis van pedagogisch begeleiders en bekijken we welke acties we gezamenlijk kunnen ontplooien. Het internettenoverleg talenbeleid was ook in de loop van het schooljaar 2022-2023 voor de pedagogische begeleidingsdiensten een belangrijk platform om elkaar te informeren en expertise uit te wisselen over thema's als meertaligheid, taalscreening, school- en instructietaal, OKAN ...

Vorig schooljaar lag de klemtoon op het delen van expertise, bijvoorbeeld over alle LOS-projecten die de verschillende pedagogische begeleidingsdiensten hadden in verband met 'lezen'. Op vraag van de werkgroep vond er toelichting plaats door medewerkers van de Taalunie over 'rijke teksten'. Sowieso is lezen een actueel thema, aangezien uit de peilingsproeven blijkt dat leerlingen aangeven dat ze niet gemotiveerd zijn om te lezen.

Naast lezen stond ook het thema 'evaluatie' met stip op de agenda van internettenoverleg talenbeleid. KOALA, de peilingsproeven, de Vlaamse toetsen, PIRLS/PISA ... leveren onderzoeksresultaten op die we verder willen opvolgen. We zijn ervan overtuigd dat we door een sterke samenwerking met onze begeleidingstrajecten ook actief kunnen inspelen op de actualiteit.

Wetenschappelijke adviesgroep

De wetenschappelijke adviesgroep is een netoverschrijdend initiatief onder impuls van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Als pedagogische begeleidingsdiensten willen we door van gedachten te wisselen met onderzoekers actief op zoek gaan naar hoe we nog beter en effectiever onze scholen kunnen professionaliseren. We houden de vinger aan de pols door onze begeleidingsdidactiek te onderbouwen en te verdiepen met actuele wetenschappelijke inzichten.

De focus van de wetenschappelijke adviesgroep ligt bijgevolg op de thema's 'effectief professionaliseren', 'begeleidingsdidactiek' en 'lerende organisaties'. Het initiatief kende de voorbije maanden een uitrol met ups en downs. De bereidheid van de onderzoekswereld om aan het forum te participeren was van meet af aan buitengewoon groot, maar in de praktijk bleek het wegens de drukke agenda's niet evident om met een grotere groep onderzoekers samen te komen in de loop van het academiejaar.

We organiseerden een digitale startbijeenkomst waaraan elf onderzoekers deelnamen. Tegelijkertijd stuurden we onze werkwijze in de loop van het schooljaar bij met als voorlopig hoogtepunt de interviews met Elke Struyf (23 mei 2023), Piet Van den Bossche (24 mei 2023) en Virginie März (26 mei 2023) over de leervraag 'Wat zijn kritische factoren die van belang zijn in het professionaliseren van onderwijsprofessionals?'. Vervolgens reflecteerden we met elkaar over de zo verkregen input.

3.3.3 Formeel overleg inspectie – begeleiding

Zoals decretaal bepaald is tijdens het schooljaar 2022-23 formeel overleg ingepland tussen de onderwijsinspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten, zowel voor de onderwijsniveaus als in een overkoepelend overleg.

We verwijzen hiervoor naar het gemeenschappelijk jaarverslag formeel overleg inspectie-PBD 2022-23 in bijlage 2.

3.3.4 Samenwerking Referentiekader kwaliteitsvolle Leersteun

We namen deel aan de Stuurgroep Referentiekader kwaliteitsvolle leersteun (met vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers, van de internettensamenwerkingscel of ISC, van het departement

Onderwijs, van het kabinet Onderwijs en van de onderwijsinspectie) die de ontwikkeling coördineerde van het referentiekader voor kwaliteitsvolle leersteun.

3.3.5 Overleg toetsen

We participeerden aan de stuurgroep centrale toetsen bij de testfasen en implementatie van de toetsafnames in de scholen.

Een eerste pilootstudie vond plaats van 14 tot 18 november in het derde jaar secundair onderwijs. Deze pilootstudie gebeurde bij derdejaars omdat deze leerlingen alle eindtermen van de eerste graad moeten verworven hebben. In de stuurgroep werd deze pilootstudie geëvalueerd en er werden aanpassingen doorgevoerd voor de kalibratie.

In april werd het decreet van de Vlaamse toetsen goedgekeurd. Kalibraties zijn afgenomen in Vlaamse scholen in mei. Wij zijn gaan observeren in de OVSG scholen die geselecteerd waren om deel te nemen aan de kalibraties en koppelden hierover terug in de stuurgroep. Ook namen we deel aan de denktanks (wiskunde en Nederlands).

Samen met de PBD's is nagedacht over welke informatie bezorgd kan worden aan scholen en hoe we scholen hierin kunnen ondersteunen (datageletterdheid), zodat dit in het verlengde ligt van de kwaliteitszorg op school en geen nieuw element is dat er voor scholen bijkomt.

3.3.6 Samenwerking en vertegenwoordiging voor het deeltijds kunstonderwijs

Als belangrijkste aanbieder van deeltijds kunstonderwijs nam de dienst DKO deel aan heel wat overleg en vertegenwoordiging:

- voorzitten van de Commissie DKO in de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR)
- stuurgroep Onderzoek Kwaliteitszorg in DKO
- stuurgroep Onderzoek Breed evalueren in DKO (Onderzoek in opdracht van departement Onderwijs en Vorming)
- klankbordgroep Canon Cultuurcel – PBD's
- stuurgroep Canon Cultuurcel - Kunstkuurprojecten

Naast deze overlegmomenten zijn er ook samenwerkingen met externe partners. Twee mooie voorbeelden van events die we samen met de amateurkunstensector organiseerden, zijn:

- het inspiratiemoment dat georganiseerd werd in collaboratie met de Federatie (koepelorganisatie voor de amateurkunsten). We brachten de academies samen met de amateurkunstensector om te focussen op mogelijke samenwerkingsvormen waaronder de alternatieve leercontext (ALC):

<https://www.defederatie.org/nieuws/sfeervol-inspiratiemoment-deeltijds-kunstonderwijs-amateurkunsten>

- het 5-daagse dansworkshopfestival Out of the Toolbox, voor leerkrachten Dans (i.s.m. Danspunt, het steunpunt voor de amateurverenigingen dans): <https://www.danspunt.be/ons-aanbod/evenementen/out-of-the-toolbox/> en <https://outofthetoolbox.be/>

3.3.7 Samenwerking met wetenschappers, hogescholen, universiteiten en andere partners

We werkten mee als lid van de stuurgroep of als klankbord voor een aantal (praktijkgerichte) wetenschappelijke onderzoeken (OBPWO, SBO), meer bepaald:

- OBPWO 21.01 Doorlichting als hefboom voor een betere onderwijskwaliteit
- OBPWO 21.02 Effectiviteit van ondersteuning van leraren(teams): ontwikkeling van een bruikbaar instrumentarium
- OBPWO 21.04 Versterken van handelingsbekwaamheid van leraren inzake evaluatie van leerlingen
- OBPWO 22.01 Samenwerking tussen buitengewoon en gewoon onderwijs in functie van trajecten op maat voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
- OBPWO 22.02 Onderbouwde hefbomen voor kwaliteitsvol kleuteronderwijs
- OBPWO 22.04 Evaluatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs
- OBPWO 22.05 Bouwstenen voor opleiding en professionalisering van (duale) leraren technische en praktijkvakken in arbeidsmarktgerichte opleidingen
- SBO project KR&T: onderwijsloopbaan derde graad basisonderwijs en secundair onderwijs, studievoortgang en vroegtijdig schoolverlaten
- SBO - Adviescommissie valorisatie ESTAFETT (Exploratie, Studie en Valorisatie van Effecten van TeamTeaching op leerlingen en leraren (Ugent/Artevelde/AP/UA)
- O & O Kwalitatief onderwijs Nederlands- Vlaamse Gebarentaal
- O & O XR in het Vlaams beroepsgericht en technisch onderwijs

Er is ook samenwerking en overleg met de lerarenopleiding via deelname aan klankbordgroepen van de lerarenopleiders

- klankbordgroep lerarenopleiding KC Brussel (EHB) en PXL Hasselt
- klankbordgroepen educatieve masteropleiding KC Antwerpen (AP hogeschool) en LUCA Leuven

Naast deze samenwerkingen wordt er op meerdere fora externe vertegenwoordiging door de pedagogische begeleidingsdiensten verwacht. Enkele voorbeelden:

- opvolging [Over TALENT | Project Talent](#)
- stuurgroep KIKO: kwaliteitsvol inspirerend kleuteronderwijs
- klankbordgroep: Sleutel 6 (Leerlingvolgsysteem voor begrijpend lezen in Vlaanderen - o.l.v. Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO/KUL)
- klankbordgroep: instrument kwaliteitscriteria bij keuzes van materialen i.s.m. KUL en Toams
- adviescommissie Estafett

Occasioneel nemen we ook deel aan hoorzittingen in het Vlaams Parlement of treden op als spreker op studiedagen.

4 Conclusies, terugblik en vooruitblik

In dit deel leest u welke conclusies we trekken uit het voorbije werkingsjaar. We maken de vergelijking met onze voornemens uit het begeleidingsplan, staan stil bij wat we hebben gerealiseerd en onderzoeken eventuele verschilpunten. We geven hier ook aan wat we kunnen borgen en waar er nog groeikansen liggen met het oog op de verdere uitrol van het begeleidingsplan 2022-2025 en het volgende begeleidingsplan dat vanaf de tweede helft van het schooljaar 2023-2024 in een eerste ontwikkelingsfase komt. Tot slot bekijken we ook wat dit betekent voor onze doelgroep en de rol die het onderwijsbeleid daarin kan spelen.

Met het oog op een transparante rapportage namen we voor elk van de kerntaken en beleidsimpulsen in deel 1 een overzicht op van het vooropgestelde bereik per operationele doelstelling en het reële aantal scholen, centra en academies dat het voorbije werkingsjaar daadwerkelijk bereikt werd. Bovendien stelde de kwalitatieve duiding die de pedagogisch begeleiders van de verschillende onderwijsniveaus gaven met betrekking tot de registratiedata ons in staat om een diepgaander begrip te vormen over de uitvoering van deze operationele doelstellingen.

We zijn er als pedagogische begeleidingsdienst van overtuigd dat het niet volstaat om enkel te spreken in termen van tijdsinvestering en bereik wanneer het gaat over kwaliteit. Daarvoor moeten ook de andere stukjes van de kwaliteitspuzzel in elkaar vallen.

4.1 Maximaal rechtstreeks contact en aanwezig op de werkvloer

Zoals beschreven in het begeleidingsplan 2022-25 (3.4. Duurzame relatie met de klant) streven we naar maximaal rechtstreeks contact en uitvoering op de werkvloer. De analyse van deze gegevens toont dat we op dit moment, over de onderwijsniveaus en kerntaken en beleidsimpulsen heen, **77%** van onze werktijd investeren in rechtstreeks contact met de onderwijsprofessional. De pedagogische begeleiding is met andere woorden intensief aanwezig op de werkvloer.

We bereiken al onze scholen ofwel via onze vraaggestuurde werking ofwel via ons brede aanbod aan netwerken, ontmoetingsdagen en contactmomenten. We organiseerden bijvoorbeeld 390 netwerken met in totaal 9042 deelnemers. Onze ankerfiguren zorgen voor optimale afstemming op de lokale vragen en noden en nemen een aanklappende houding aan. Ze zoeken actief contact met directies. Op deze manier verliezen we geen scholen uit het oog en versterken we onze vertrouwensrol als ankerpersoon van de scholen.

Ook is de gemiddelde intensiteit van de trajecten toegenomen. We bereiken al onze scholen, centra en academies en in 42% van de bereikte instellingen tellen de begeleidingstrajecten 16 of meer interventies.

Dankzij de systematiek van evaluaties van professionaliseringsinitiatieven en effectmetingen kunnen we aantonen dat begeleidingswerk impact heeft. We geven in het verslag een aantal voorbeelden waaruit blijkt dat de tevredenheid van deelnemers aan onze professionaliseringsinitiatieven groot is en gedragsveranderingen van onderwijsprofessionals in gang zet.

4.2 Onderwijskwaliteit realiseren tot op de werkvloer

Het realiseren van onderwijskwaliteit steunt op decretaal vastgelegde kerntaken en rollen. De kwaliteitsdriehoek stelt dat scholen, centra, academies verantwoordelijk zijn voor het realiseren van de eigen onderwijskwaliteit. Inspectie en pedagogische begeleiding hebben duidelijk onderscheiden rollen. In alle begeleidingsinterventies zijn de **decretaal vastgelegde referentiekaders** (het OK-kader,

het referentiekader CLB-kwaliteit en het referentiekader voor kwaliteitsvolle leersteun) steeds onze leidraad.

Recent extern onderzoek⁹ toont aan dat we erin slagen om het OK-kader in de scholen binnen te brengen. Er is een significant verband tussen de feitenkennis van de scholen omtrent het OK-kader en de koepel. OVSG-respondenten zijn meer vertrouwd met het OK-kader en voelen zich beter ondersteund.

Het lanceren en inzetten van de nieuw ontwikkelde rOK-tool (reflectie-instrument voor scholen en academies op basis van het OK-kader) in 2023-24 zal zeker nog een extra elan geven aan het kwaliteitsdenken in onze scholen en academies.

4.3 Datagedreven begeleiden

Scholen, academies en centra beschikken steeds over meer data. Omgaan met die veelheid aan complexe informatiebronnen is een uitdaging. We ondersteunen teams bij het datageletterd werken zoals beschreven onder Beleidsimpuls 3. Maar ook impliciet stimuleren we een datagedreven onderzoekende houding in alle begeleidingsinterventies. Denk hierbij aan de intensieve ondersteuning bij de interpretatie van toetsen, zoals in de schoolfeedbackrapporten van de OVSG-toets of het interpreteren van gegevens uit de datawijzer van de inspectie in functie van de schooleigen kwaliteitsontwikkeling. De geregistreerde tijdsinvestering is dus absoluut een onderschatting van de werkelijke investeringstijd. Datageletterdheid is immers geen opzichzelfstaand doel, maar vormt eerder een rode draad en middel doorheen onze volledige werking, verspreid over de verschillende kerntaken.

Datageletterdheid is in het DKO een moeilijker verhaal, ook al omdat er vanuit de overheid bijzonder weinig specifieke DKO-data beschikbaar zijn. Een interessant instrument hiervoor zou het dashboard van de onderwijsinspectie kunnen worden, maar dit is tot op heden nog niet ontwikkeld voor het DKO.

Datagedreven begeleiden loont, maar het vraagt veel begeleidingstijd en intensieve trajecten om scholen, centra en academies te ondersteunen om uit de veelheid van databronnen relevante info te captureren en deze stapsgewijs om te zetten in acties die de kwaliteit van het onderwijs verhogen.

4.4 Wetenschappelijk onderbouwen van de begeleidingspraktijk

We maken werk van het inhoudelijk en agogisch wetenschappelijk onderbouwen van de begeleidingspraktijk. We volgen hierbij relevant onderzoek op en gaan bewust op zoek naar samenwerking met experts, onderzoekers en academici. Naast het opvolgen en dissemineren van onderzoeksprojecten voorzien we ook ruimte voor intern ontwikkelwerk.

Vanaf schooljaar 2023-2024 voorziet het beleid ook nieuwe impulsmiddelen voor de implementatie van het nieuwe LeerPunt. Naast de samenwerking op beleidsmatig vlak zien we hier heel wat mogelijkheden om zowel onze eigen begeleiders als de scholen, centra en academies sterker te maken in het wetenschappelijk onderbouwd school maken. Dankzij het direct contact en de duurzame relatie met scholen, staan we dichtbij het werkveld en kunnen we goed inschatten wat succesfactoren en

---

⁹ Zie de resultaten van het OBPWO 21.01 [Kwaliteitsmonitoring in het Vlaamse onderwijs. Onderzoek naar het samenspel van het OK-kader, de doorlichting en gestandaardiseerde toetsen](#)

belemmerende factoren zijn bij de implementatie van onderwijsvernieuwingen. De inzichten die het LeerPunt genereert kunnen zo via onze kanalen een duurzaam implementatieproces lopen.

4.5 Borgen en bijsturen

De doelstellingen van het begeleidingsplan 2022-25 zijn opgesteld met het oog op de verwezenlijking ervan op het einde van de periode. Een aantal doelstellingen zullen pas vanaf het volgend schooljaar concreet uitgevoerd worden. Globaal gezien is de timing realistisch ingeschat en zullen we in 2025 onze vooropgestelde doelen hebben bereikt.

Door de complexiteit van begeleidingswerk laten ondersteuningsinitiatieven zich niet zomaar vatten onder de noemer van één operationele doelstelling. Zoals blijkt uit de getuigenissen van pedagogisch begeleiders werken we tijdens een begeleiding aan meerdere operationele doelstellingen tegelijk, die vaak met elkaar interfereren of elkaar overlappen. Daardoor blijven sommige operationele doelstellingen mogelijk onderbelicht in de kwantitatieve gegevens, terwijl deze wel degelijk werden uitgevoerd.

Het is en blijft een uitdaging om de operationele doelen helder af te bakenen en zuiver te formuleren, zodat deze eenduidig vertaald worden naar acties. Dit is een denkoefening die we ten gronde willen opnemen in de aanloop naar de redactie van het begeleidingsplan 2025-30.

4.6 Samenwerken en extern overleg

De PBD wordt geregeld door de overheid als externe partner gevraagd om te participeren aan extern overleg, vaak ad hoc en op korte termijn in te plannen. Het deelnemen aan ontwikkelcommissies, stuur- en resonantiegroepen en overleg met de inspectie vragen een grote tijdsinvestering en flexibiliteit in de planning. We gaan hier heel bewust mee om en proberen de overlegtijd met externen te beperken, wanneer die niet expliciet kadert in de decretale opdrachten van de PBD. We geven ook prioriteit aan die overlegfora die de uitvoering van het begeleidingsplan helpen realiseren.

Hoewel vooral de coördinatoren en de stafmedewerkers Kwaliteit en Innovatie bij dit extern overleg betrokken zijn, komt ook een deel van de taakbelasting bij de begeleiders zelf terecht. Door de vele vragen naar externe samenwerking en overleg die de PBD's krijgen, staat onze keuze voor maximale aanwezigheid op de werkvloer sterk onder druk. Het participeren aan al deze overlegfora zal ook in de toekomst heel wat begeleidingstijd opsloppen.

4.7 Begeleidingstijd optimaal benutten

Naast het investeren in extern overleg en samenwerking brengt ook het begeleidingsverslag nieuwe stijl brengt heel wat werkdruk met zich mee. We zijn overtuigd van het zinvol is om de realisaties van het begeleidingsplan cyclisch op te volgen maar het opgelegde format en de verplichting voor uitgebreide jaarlijkse rapportage blijkt heel tijds- en arbeidsintensief te zijn. We stellen vast dat we PBD-breed heel wat werkuren hebben geïnvesteerd in de rapportage.

Tegelijk blijven vanuit diverse hoeken steeds meer vragen op ons afkomen. We denken hierbij aan het OK-kader implementeren tot op de werkvloer, datageletterdheid stimuleren, wetenschappelijk onderzoek implementeren in de praktijk, scholen met grote noden aanklampend en intensief begeleiden, het opvolgen en ondersteunen van schoolteams bij de gedifferentieerde doorlichtingstrajecten van inspectie 2.0, het ontwikkelen van en overleg over minimumdoelen, toetsen en andere onderwijsvernieuwingen.

4.8 Middelen

De opeenvolgende doorgedreven besparingen op de financiering van de PBD maken dat kwaliteitsvolle ondersteuning van alle scholen, academies en centra vaak onder druk komt te staan. We merken ook dat onze (school-)teams en directies vaker complexere begeleidingsvragen hebben waardoor de trajecten steeds intensiever worden. De multifactoriële benadering van deze begeleidingsvragen is een sterkte van onze PBD maar dit is wel een arbeids- en tijdsintensief traject.

Versnippering van middelen in tal van projecten (met eigen manier van werken, stuurgroep, structuur, evaluaties en rapportage) die openstaan voor heel wat spelers op de onderwijsmarkt resulteren in ongezonde concurrentie, onnodige planlast, onstabiel personeelsbeleid en maken het zeer moeilijk om te werken op middellange en lange termijn. Ook het borgen van bereikte resultaten komt hierdoor in het gedrang. Bovendien blijven we bij de vaststelling dat het inzetten van gekleurde middelen geen eenvoudig 1-op-1 verhaal is. Geen enkel bereikt effect staat los van het geheel van kwaliteitszorg en geïntegreerde ondersteuning in een schoolnabije en contextgerichte werking. Zoals hierboven al vermeld zijn de begeleidingsvragen multifactorieel en complex van aard en de versnipperde middelen zijn geen ondersteuning in de geïntegreerde begeleiding die hiervoor noodzakelijk is. En ten slotte hebben ook de voorbije indexeringen hun impact op het totale kostenplaatje.

4.9 Tot slot

Dit verslag laat zien dat pedagogisch begeleiden een complexe aangelegenheid is die van begeleiders veel kennis, kunde en expertise vereist. Met onze scholen, centra, academies en hun besturen bouwen we een vertrouwensband op om samen te kunnen handelen vanuit hun specifieke noden en context. De bovengenoemde uitdagingen waarmee de begeleidingsdienst te maken krijgt zoals opeenvolgende doorgedreven besparingen, versnippering van middelen en gestelde verwachtingen buiten de decretale opdracht om, compliceren niet alleen de opdracht van pedagogisch begeleiders, maar zetten ook de vertrouwensrelatie met onze scholen, centra en academies onder druk.

Niettemin toont dit begeleidingsverslag dat de pedagogische begeleidingsdienst en bij uitbreiding OVSG als geheel in haar missie slaagt om het onderwijsproject van haar leden nabij en met impact te ondersteunen en verwezenlijken. De resultaten uit onze effectmeting, ledenbevragingen en bereikanalyse liegen er immers niet om. Aan de basis daarvan liggen de grote expertise, betrokkenheid, wendbaarheid en het hart voor onderwijs van onze medewerkers vanuit de waarden van OVSG.